

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

2008

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 17
117 05 Praha 1
www.mze.cz, info@mze.cz

Zpracoval: Bioinstitut, o.p.s. ve spolupráci s PRO-BIO LIGOU
www.bioinstitut.cz
www.biospotrebitel.cz

Redakce: J. Valeška a J. Průšová
Texty: © J. Valeška, K. Dytrtová, L. Bauerová, L. Sehnalová a K. Čapounová
Fotografie: © M. Faltus, fotoarchiv svaz PRO-BIO
Grafická úprava: Saatchi&Saatchi

ISBN 978-80-7084-736-7

ROČENKA

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Úvod

Ekologické zemědělství v České republice v první polovině roku 2008 navázalo na výrazný rozvoj v roce 2007. Podíl ekologicky obhospodařované plochy na celkové výměře zemědělské půdy ČR činil k 30.6. 2008 celkem 7,84 %, což opět znamená podstatný nárůst. Výměra ekologické půdy roste i u jednotlivých ploch, pouze u ostatních ploch (zemědělsky nevyužívané plochy, krajinné prvky) došlo ke snížení výměry o 1 468 ha. Výměra travních porostů dosáhla téměř 257 tisíc ha. Významný přírůstek zaznamenala plocha orné půdy, která dosáhla celkové výměry 33 805 ha. Za první pololetí se její rozloha zvýšila téměř o 4 500 ha. Rostla také výměra trvalých kultur (sady) o 956 ha, a také vinic (o 162 ha).

Počet ekologických zemědělců vzrostl v prvním pololetí roku 2008 o 448, tudíž k 30.6. 2008 v ČR ekologicky hospodařilo celkem 1 766 farem. Počet výrobců biopotravin vzrostl o 122 podniků na 375.

Za razantním zvýšením zájmu o ekologické zemědělství stojí zejména zvýhodněná bonifikace ekozemědělců a výrobců biopotravin v novém Programu rozvoje venkova (PRV, 2007 - 2013). Významnou roli hraje i zvýšení poptávky po biosurovínách ze strany výrobců biopotravin, v jejichž řadách přibývají velcí konvenční výrobci potravin, a zvýšený zájem zahraničních odběratelů.

Z pohledu marketingu a obecné propagace biopotravin sehrály v letech 2007 a 2008 velkou roli masivní spotřebitelské kampaně maloobchodních řetězců propagující své privátní značky biopotravin. Státní podpora ekologického zemědělství v roce 2008 směřovala k realizaci informačně-osvětové kampaně na propagaci biopotravin. V následujících třech letech bude do propagace biopotravin a zvýšení informovanosti spotřebitelů o ekologickém zemědělství investováno celkem 28 milionů Kč. Kampaň je financována z poloviny Státním zemědělským intervenčním fondem a z poloviny Evropskou unií.

„Naším dlouhodobým cílem je přispět k tomu, aby zemědělství nebylo chápáno jako nepřítel ekologie. Chceme zvýšit povědomí spotřebitelů o přínosu ekologického zemědělství pro člověka i krajinu a o významu produkce a spotřeby biopotravin na národní úrovni.“

Mgr. Petr Gandalovič, ministr zemědělství

Úvod	1
1. Současný stav ekologického zemědělství	2
1.1. Vývoj ekologického zemědělství v ČR	2
1.1.1. Struktura ploch ekologických podniků v ČR v roce 2007	2
1.1.1.1. Struktura ploch EZ dle jednotlivých krajů	3
1.1.1.2. Velikostní struktura podniků ekologického zemědělství	3
1.1.2. Ekologické zemědělství v krajích	4
1.1.3. Ekologické hospodaření a celková výměra zemědělské půdy v ČR	5
1.1.4. Srovnání současného stavu s rokem 2006	5
1.1.5. Zaměstnanost v podnicích ekologického zemědělství	5
1.2. Produkce jednotlivých komodit	6
1.2.1. Vyprodukované množství	6
1.2.1.1. Produkce rostlinných výrobků	6
1.2.1.2. Produkce živočišných výrobků	7
1.3. Kontrolní organizace	7
1.3.1. Procentní zastoupení jednotlivých KO	8
1.4. Přestupky	8
1.4.1. Počet řešených přestupků a udělené sankce	8
1.4.2. Druh přestupku (v letech 2004-2008)	8
1.5. Sběr dat	9
2. Pěstování GM plodin v ČR	9
2.1. Soupis GM ploch v letech 2006 až 2008	9
2.2. Kontroly obsahu GMO v produktech EZ	9
3. Statistické údaje zpracovatelů biopotravin	10
3.1. Počet zpracovatelů biopotravin a struktura jejich zaměření	10
3.2. Počet faremních zpracovatelů	10
4. Profesní sdružení - svazy	11
4.1. PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců	11
4.1.1. Struktura členské základny (dle regionů + struktura ploch)	11
4.2. Libera sdružení alternativně hospodařících zemědělců	11
5. Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	12
5.1. Základní dotace na plochu	12
5.2. Celkové vyplacené sumy na dotacích v rámci dotačního titulu Ekologické zemědělství	12
5.3. Program rozvoje venkova (2007-2013)	12
5.3.1. Bodové zvýhodnění ekologicky hospodařících zemědělců v rámci podpor PRV	13
5.3.2. Uzavřená kola jednotlivých podpor v rámci PRV	14
6. Legislativa pro ekologické zemědělství	14
7. Nabídka biopotravin spotřebitelům	15
7.1. Počet míst prodeje a nabídka biopotravin	15
7.2. Srovnání cen biopotravin	16
7.2.1. Rozdíl v cenách biopotravin a konvenčních potravin v Praze v obchodních řetězcích a prodejně biopotravin	16
7.2.2. Rozdíl cen biopotravin na farmách, v pražských obchodních řetězcích a v bioprodejnách	16
8. Propagace, osvěta a vzdělávání	16
8.1. Osvětové kampaně	17
8.1.1. Informační projekt Žiju bio 2007	17
8.1.2. Reklamní osvětová kampaň MZe a SZIF 2008-2010	18
8.1.3. Česko hledá české biopotraviny	19
8.1.4. Informační poradenské centrum PRO-BIO LIGY	19
8.2. Veletrhy a výstavy	20
8.2.1. Biofach 2008	20
8.2.2. Biostyl 2008	20
8.2.3. Salima 2008	20
8.3. Konference	21
8.3.1. Konference Ekologické zemědělství 2007	21
8.3.2. Bioakademie 2007	21
8.3.3. Konference VINO-ENVI	22
8.3.4. Biosummit 2008	22
8.4. Soutěže	22
8.4.1. Česká biopotravina roku	22
8.4.2. Nejoblíbenější česká biopotravina roku	22
8.5. Bio dětem	23
8.5.1. Biopotraviny do škol	23
8.5.2. Letní tábor píšťalka	23
8.5.3. BIOfest ve Starém Městě	23
9. Vzdělávání v EZ	23
9.1. E-learningový program	23
9.2. Praktický kurz ekologického zemědělství	23
9.3. Kurzy a vzdělávání pro ekologické zemědělství v rámci projektů sítí agroenvironmentálních informačních středisek projektů OPRLZ koordinovaných MŽP	23
9.4. Poradenství pro ekologické zemědělství	24
9.5. Výuka ekozemědělství ve školství	25
10. Mimoprodukční funkce ekologického zemědělství	25
10.1. Ekozemědělci přírodě – s bio kvete rozmanitost	25
10.1.1. Představení spojených podniků	26
10.1.1.1. Ekologické hospodaření na loukách a pastvinách Přemyslovského sedla	27
10.1.1.2. Ekologické hospodaření na úbočí Janovy hory	28
10.1.1.3. Ekologický chov prasat v Sasově u Jihlavy	29
10.2. Agroturistika	30
11. Publikace a propagační materiály	31
12. Adresář	32

1. Současný stav ekologického zemědělství

Vyhodnocená data obsahují údaje za rok 2007 a v některých případech i za první pololetí roku 2008. V tomto období došlo k rapidnímu nárůstu počtu ekologických farem i výrobců biopotravin. Největší počet podniků vstoupil do systému ekologického zemědělství tradičně v první polovině roku, tedy do 15. května 2008, kdy končila registrace žádostí o kompenzační platby na rok 2008. K 30. 6. 2008 dosáhl podíl ekologicky obhospodařované plochy na celkové výměře zemědělské půdy 7,84 %. V České republice k tomuto termínu hospodařilo 1 766 ekologických podniků, což je téměř dvojnásobný nárůst počtu farem za poslední dva roky. Celková výměra zemědělské půdy v ekologickém režimu dosáhla 333 tis. ha. V přechodném období bylo přihlášeno 82 400 ha, což je 24,7 % plochy v režimu ekologického zemědělství (dále též EZ). Tento trend byl způsoben zejména zvýšením a stabilizací státní podpory ekolo-

Tabulka 1. Vývoj hlavních ukazatelů ekologického zemědělství od roku 2006 do první poloviny roku 2008

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	30. 6. 2008	Nárůst za I. pololetí 2008
Počet ekofare	963	1 318	1766	448
Výměra zemědělské půdy v ekologickém zemědělství (ha)	281 535	312 890	333 727	20 837
Podíl ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy (%)	6,61	7,35	7,84	0,49
Výměra orné půdy (ha)	23 479	29 505,2	33 805	4 300
Výměra trvalých travních porostů (ha)	232 190	257 899	274 786	16 887
Výměra trvalých kultur (sady) (ha)	1 195,61 (sady + vinice)	1 625	2 581	956
Výměra trvalých kultur (vinice) (ha)		245	407	162
Ostatní plochy (ha)	24 671	23 616	22 148	-1 468
Počet výrobců biopotravin	152	253	375	122

Zdroj: MZe

gického zemědělství v rámci Programu rozvoje venkova (PRV). Dalším faktorem, který motivuje pro vstup do systému ekologického hospodaření, je stoupající poptávka po biosurovínách ze strany výrobců biopotravin a zahraničních odběratelů. V neposlední řadě stimuluje rozvoj ekologického zemědělství v ČR zájem spotřebitelů, kterým chybí na trhu čerstvé domácí bioprodukty a biopotraviny – ovoce, zelenina, mléko, mléčné výrobky, drůbeží a vepřové maso, masné výrobky. Za první pololetí roku 2008 se zvýšil počet výrobců biopotravin o 122 podniků na celkových 375 podniků. Řada zpracovatelů potravin rozšiřuje svůj sortiment o nové výrobky v kvalitě bio.

1.1. Vývoj ekologického zemědělství v ČR

Vývoj ekologického zemědělství od svého počátku na začátku 90. let prošel dynamickým rozvojem. Z alternativního zemědělského systému, který podporoval úzký okruh lidí, vznikla státem uznávaná a zákonem definovaná produkce, která má přísná pravidla respektující životní prostředí, pohodu zvířat a která si získala širokou podporu a důvěru spotřebitelů. Dnes je Česká republika na předních místech v rozloze ekologicky obdělávaných ploch v Evropě. Je pravděpodobné, že cíl, který byl vytyčen Akčním plánem pro ekologické zemědělství do roku 2010 – 10 % ploch v režimu EZ, bude patrně dosažen.

Tabulka 2. Vývoj výměry zemědělské půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR

Rok	Počet podniků celkem	Výměra zemědělské půdy v EZ v ha	Procentický podíl ze zem. půdního fondu
1990	3	480	-
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,4
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	721	235 136	5,5
2003	810	254 995	5,97
2004	836	263 299	6,16
2005	829	254 982	5,98
2006	963	281 535	6,61
2007	1316	312 890	7,35
2008*	1766	333 727	7,84

* údaje za rok 2008 jsou pouze k 30. 6. 2008
Zdroj: MZe

1.1.1 Struktura ploch ekologických podniků v ČR v roce 2007

Positivní trend vedoucí k produkci biopotravin můžeme znamenat i ve vývoji struktury půdního fondu v EZ. Dominující hospodaření na TTP v horských a podhorských oblastech

Tabulka 3. Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství v ČR (2002–2007)

Plochy	2002		2003		2004		2005		2006		2007	
	výměra (ha)		výměra (ha)		výměra (ha)		výměra (ha)		výměra (ha)		výměra (ha)	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Orná půda	19 536	8,31	19 637	7,7	19 694	7,5	20 766	8,1	23 478	8,3	29 505	9,4
TTP	211 924	90,13	231 683	90,86	235 379	89,4	209 956	82,4	232 190	82,5	257 899	82,4
Trvalé kultury	898	0,38	928	0,36	1 170	0,4	820	0,3	1196	0,4	1 870	0,6
Ostatní plochy	2 778	1,18	2 747	1,08	7 056	2,7	23 440	9,2	24 671	8,7	23 616	7,6
Celkem	235 136	100	254 995	100	263 299	100	254 982	100	281 535	100	312 890	100

Zdroj dat: MZe

Zpracovala: K. Dytrtová, (Bioinstitut, o.p.s.)

se zaměřením na údržbu krajiny a chov masného skotu je stále hlavní charakteristikou EZ v České republice, aktuálně tvoří 82 % ploch. Poprvé však ve vývoji ekologického zemědělství dochází i k stabilnímu růstu výměry orné půdy, která v prvním pololetí roku 2008 dosáhla téměř 34 tis. ha a překročila 10 % ploch v ekologickém režimu. Lze očekávat, že tento vzestup bude v následujících letech pokračovat s tím, jak roste poptávka po trzích plodinách v biokvalitě a zejména pak se zvýšenou potřebou pěstování krmiv a osiv ekologického původu. Kpoměrněvelkémunárůstuplochdošloivevýměretvalýchkultur, a to zejména v sadech (2581 ha) a vinicích (407 ha), což je způsobeno zejména navýšením plateb na tuto produkci, ale také např. posílením know-how jak pěstovat ovoce a víno v kvalitě bio. Za poslední dva roky rapidně stoupl počet vinařů, kteří vstoupili do systému EZ (jen za poslední pololetí roku 2008 přibýlo dalších 162 ha) a předpokládá se jejich další rozšíření. Důvodem zvýšeného zájmu je zejména nenasyčený trh s biovíny, možnost exportu a již zmíněné navýšení dotací. Většina nových zájemců se rekrutuje z řad vinařů registrovaných v systému integrované produkce. Obtížný přechod na ekologický systém usnadňuje totiž aktivní osvěta a cílené poradenství ze Svazu integrované produkce hroznů a vína.

Tabulka 4. Struktura půdního fondu v EZ dle krajů k 31. 12. 2007

Kraj	TTP	OP	Zelenina Byliny	Sady	Vinice	Ostatní plochy	Plocha celkem
1. Karlovarský	44 818,6	2 966,1	0	52,1	0	5 455,7	53 292,6
2. Jihočeský	35 969,6	2 932,9	1,9	20	0	3 520,4	42 447,1
3. Moravskoslezský	32 481,3	3 611,2	0,9	23	0	2 256,1	38 372,5
4. Ústecký	30 472,1	1 171,9	1,3	289,1	0	2 709,5	34 643,8
5. Zlínský	23 536,3	3 550,5	4	381,5	0	1 872,1	29 364,2
6. Plzeňský	21 442	2 284,8	0,5	113	0	1 837,8	25 678,1
7. Liberecký	22 614,3	822,4	0	62,8	0	1 405,2	24 904,7
8. Olomoucký	21 777,1	654,3	3	304,7	0	1 713,9	24 452,9
9. Královéhradecký	11 863,1	1 608,6	30,2	86,1	4,8	438,2	14 031
10. Jihomoravský	2 138,8	4 113,1	529,7	184,1	227	74,5	7 263,2
11. Středočeský	41 67,6	2 133,5	2,8	54,1	8,2	165,3	6 532,7
12. Vysočina	24 58,1	2 321,2	13,2	5,4	2,9	328	5 128,8
13. Pardubický	3 885,3	649	0	16	0	263,2	4 813,5
14. Praha	90,7	2,45	0,9	21,5	2,3	1,9	119,6

Zdroj dat: MZe

Zpracovala: K. Dytrtová, (Bioinstitut, o.p.s.)

1.1.1.1. Struktura ploch EZ dle jednotlivých krajů

Struktura půdního fondu je ve většině krajů podobná celorepublikovému průměru. Dominují (většinou přes 80 %) trvalé travní porosty, orná půda tvoří kolem 5-10 %. Pouze v Jihomoravském kraji, kraji Vysočina a ve Středočeském kraji převažuje podíl orné půdy. Sady jsou významněji zastoupeny v oblasti Prahy, v Jihomoravském, Olomouckém, Zlínském a Středočeském kraji. Vinice se nacházejí tradičně zejména v kraji Jihomoravském. Ostatní plochy (zemědělsky nevyužívané plochy, krajinné prvky) zabírají v jednotlivých krajích stejně jako v republikovém průměru přibližně 8-10%, pouze ve vysoce produkčních oblastech (Jihomoravský, Středočeský kraj) dosahují jenom kolem 1-2 %.

1.1.1.2. Velikostní struktura podniků ekologického zemědělství

Průměrná velikost ekologického podniku se za poslední dva roky snížila o více než 100 ha na necelých 190 ha. Charakterizuje to trend, kdy do systému EZ ve větší míře vstupují menší podniky se smíšenou produkcí. Oproti předchozím rokům, kdy tvořily jednu třetinu ekofare podniky od 100 do 500 ha, dnes jsou největší skupinou (26,4 %) ekofarmy s rozlohou od 10 do 50 ha, u kterých došlo k největšímu meziročnímu nárůstu (o 131 farem). Přesto Česká republika velikostí ekofare stále výrazně převyšuje ostatní členské státy EU, kde ekologické podniky zastupují zejména tradiční rodinné statky o průměrných výměrách několika desítek ha. Tento rozdíl je dán historickým kontextem, hlavně komunistickým zestátněním půdy, kolektivizací a následnou ztrátou vztahu k půdě. Pohlížíme-li na velikostní strukturu podniků z hlediska výměry ploch, tak více než 30 % výměry pozemků spravují podniky o velikosti od 500 do 1 000 ha a podniky do 2 000 ha (27 %), tzn. téměř 60 % plochy je obhospodařováno velkými zemědělskými podniky s převahou trvalých travních porostů. V současné době má největší ekologický podnik výměru přes 2 660 ha. Podniky s malými výměrami do 50 ha jsou rodinné farmy se smíšenou produkcí a s pestrout škálou hospodářských zvířat (skot, ovce, kozy, drůbež, koně). K výraznému meziročnímu nárůstu (76 podniků) došlo u malých ekofare se specializovanou produkcí na orné půdě (např. zelenina, ovoce, byliny). Ekologické podniky s výměrami nad 500 ha většinou představují velká zemědělská družstva, akciové společnosti a podniky s ručením omezeným, které se převážně zaměřují na chov masného výjimečně mléčného skotu.

Tabulka 5. Velikostní struktura podniků EZ v letech 2006 a 2007

Velikostní skupiny ekologických podniků podle výměry (ha)	2006				2007				Meziroční nárůst dle	
	počet		výměra		počet		výměra			
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	počtu podniků	výměry půdy
> 0 až < 5	54	5,7	105,8	0,0	130	9,9	246,8	0,08	76	141
5 až < 10	38	4	281	1,0	78	5,9	579,2	0,19	40	298,2
10 až < 50	214	22,8	6 018,3	2,2	345	26,4	9 368,2	3	131	3 349,9
50 až < 100	164	17,4	12 005,1	4,4	219	16,7	16 201,1	5,2	55	4 196
100 až < 500	290	30,9	70 113,1	25,5	335	25,6	80 888,8	26	45	10 775,7
500 až < 1000	115	12,2	84 772,3	30,8	130	9,9	95 647,2	30,7	15	10 874,9
1000 až < 2000	53	5,6	73 597,5	26,7	61	4,7	84 386,4	27,1	8	10 788,9
2000 a více	12	1,2	28 243,4	10,3	11	0,8	24 013,7	7,7	-1	-4 229,7

Zdroj dat: MZe

Zpracovala: K. Dyrtrtová, (Bioinstitut, o.p.s.)

1.1.2. Ekologické zemědělství v krajích

Největší zastoupení EZ v rámci České republiky mají tradičně horské a podhorské oblasti. Extenzivní hospodaření na TTP stále převažuje. První dvě místa dle výměry zauímají Karlovarský kraj s téměř 54,5 tis. ha a Jihočeský kraj s 47,5 tis. ha. V počtu ekofarem oproti loňskému roku značně posílil Zlínský kraj a postoupil na druhé místo (k 31. 7. 2008 v něm bylo registrováno 195 ekofarem). Nadále však vede Jihočeský kraj s 224 podniky. Jedna třetina všech ekofarem v ČR z hlediska počtu i rozlohy se nachází na Moravě. V počtu moravských ekofarem vede Zlínský kraj, ale s ohledem na výměru ekologických ploch je nejvýznamnější Moravskoslezský kraj s téměř 41 tisíci hektary (3. největší výměrou dle krajů v ČR). V Čechách je mimo Karlovarského a Jihočeského kraje významný kraj Plzeňský, Ústecký a Liberecký, a to rozlohou i počtem farem. Pozitivní trend lze zaznamenat v nárůstu rozlohy ploch i počtu farem v produkčních oblastech, a to zejména v Jihomoravském kraji (druhý největší nárůst počtu farem za poslední pololetí), Středočeském kraji a v kraji Vysočina. K největšímu nárůstu ploch o více než 5 tis. ha za poslední pololetí došlo v Jihočeském kraji. Je nutné dodat, že regionální distribuci ekologických podniků výrazně ovlivnilo rozmístění regionálních center svazu PRO-BIO. Práce svazu PRO-BIO a činnost jeho poradců přispívá k rozvoji ekologického hospodaření v oblastech působnosti těchto poradenských center.

Tabulka 6. Počet farem a výměra půdy v EZ dle krajů k 31.12.2007

Pořadí krajů podle počtu ekofarem	Pořadí krajů podle výměry EZ (ha)		
1. Jihočeský kraj	170	1. Karlovarský kraj	53 292,6
2. Zlínský kraj	150	2. Jihočeský kraj	42 447,1
3. Karlovarský kraj	120	3. Moravskoslezský kraj	38 372,5
4. Plzeňský kraj	119	4. Ústecký kraj	34 643,8
5. Olomoucký kraj	118	5. Zlínský kraj	29 364,2
6. Moravskoslezský kraj	107	6. Plzeňský kraj	25 678,1
7. Liberecký kraj	102	7. Liberecký kraj	24 904,7
8. Ústecký kraj	98	8. Olomoucký kraj	24 452,9
9. Královehradecký kraj	84	9. Královehradecký kraj	14 031
10. Jihomoravský kraj	77	10. Jihomoravský kraj	7 263,2
11. Kraj Vysočina	63	11. Středočeský kraj	6 532,7
12. Středočeský kraj	55	12. Kraj Vysočina	5 128,8
13. Pardubický kraj	46	13. Pardubický kraj	4 813,5
14. Praha	7	14. Praha	119,6

Zdroj dat: MZe

Zpracovala: K. Dyrtrtová (Bioinstitut, o.p.s.)

Tabulka 7. Počet farem a výměra půdy v EZ dle krajů k 31. 7. 2008

Pořadí krajů podle počtu ekofarem

	Kraj	Počet farem k 31.7. 2008	Nárůst za I. pololetí 2008 (ha)
1.	Jihočeský kraj	225	55
2.	Zlínský kraj	196	46
3.	Plzeňský kraj	164	45
4.	Moravskoslezský kraj	158	51
5.	Olomoucký kraj	142	24
6.	Karlovarský kraj	141	21
7.	Jihomoravský kraj	130	53
8.	Liberecký kraj	123	21
9.	Ústecký kraj	116	18
10.	Královehradecký kraj	107	23
11.	Kraj Vysočina	107	44
12.	Středočeský kraj	87	32
13.	Pardubický kraj	56	10
14.	Praha	17	10

Pořadí krajů podle výměry EZ (ha)

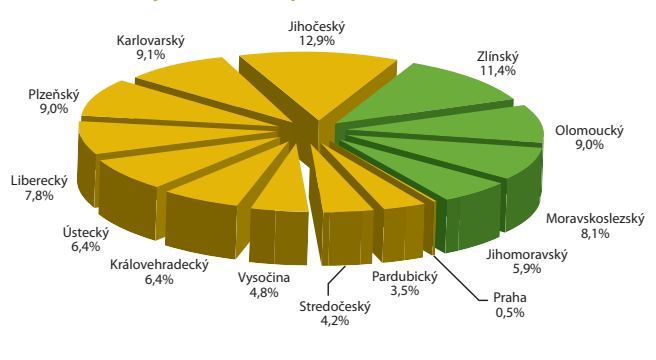
	Kraj	Výměra EZ k 31.7. 2008 (ha)	Nárůst za I. pololetí 2008 (ha)
1.	Karlovarský kraj	54 524,6	1 232,0
2.	Jihočeský kraj	48 712,4	6 265,3
3.	Moravskoslezský kraj	40 814,4	2 441,9
4.	Ústecký kraj	35 327,7	490,0
5.	Zlínský kraj	30 867,8	1 509,1
6.	Plzeňský kraj	27 435,4	1 757,3
7.	Liberecký kraj	25 685	681,8
8.	Olomoucký kraj	25 398,5	945,6
9.	Královehradecký kraj	15 367	1 336,0
10.	Jihomoravský kraj	9 056,1	1 792,9
11.	Středočeský kraj	7 965,2	1 432,5
12.	Kraj Vysočina	6 547,7	1 418,9
13.	Pardubický kraj	5 465	651,5
14.	Praha	341,9	222,3

Zdroj dat: MZe

Zpracovala: K. Dyrtrtová (Bioinstitut, o.p.s.)

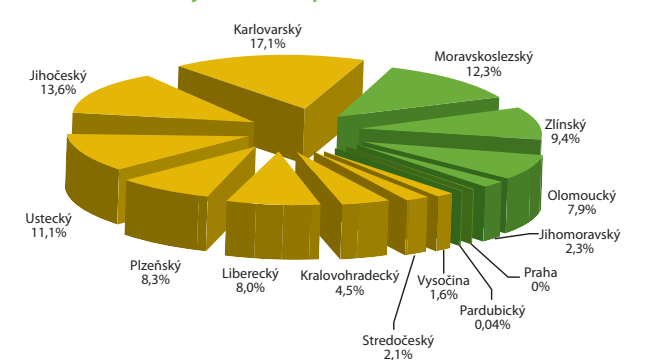
Graf 1.

Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2007

Graf 2.

Podíl krajů na celkové ploše v EZ v roce 2007

Zdroj dat: MZe

Zpracovala: K. Dyrtrtová (Bioinstitut, o.p.s.)

1.1.3. Ekologické hospodaření a celková výměra zemědělské půdy v ČR

Posuzujeme-li podíl ekologického zemědělství na celkové zemědělské ploše po krajích, v sedmi z nich převyšuje podíl ekologické půdy celorepublikový průměr. Vysoce nad průměrem s více než 41 % vede Karlovarský kraj. Následuje Liberecký (17,7 %) Zlínský (15 %), Moravskoslezský (13,8 %) a Ústecký kraj (12,5 %). V produkčních oblastech se zastoupení EZ pohybuje v rozmezí 1-2 %.

Tabulka 8. Podíl EZ na celkové výměře zemědělské půdy v jednotlivých krajích ČR v roce 2007

Pořadí krajů podle počtu ekofarem

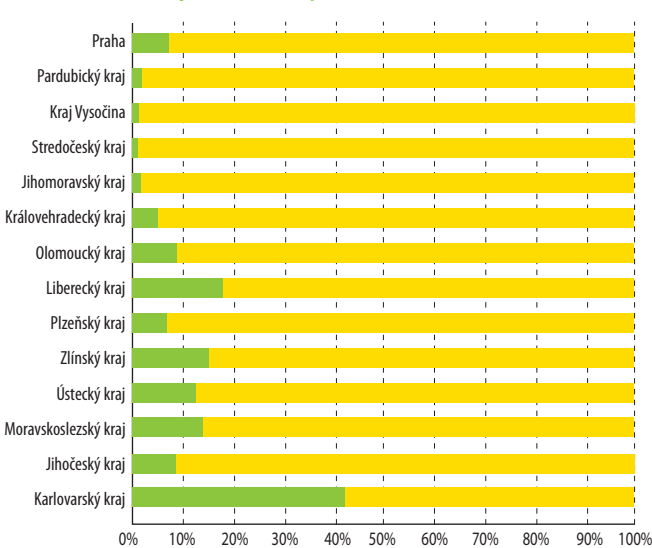
Karlovarský kraj	41,6%
Liberecký kraj	17,7%
Zlínský kraj	15,0%
Moravskoslezský kraj	13,8%
Ústecký kraj	12,5%
Olomoucký kraj	8,7%
Jihočeský kraj	8,6%
Praha	7,4%
Plzeňský kraj	6,7%
Královehradecký kraj	5,0%
Pardubický kraj	1,8%
Jihomoravský kraj	1,7%
Kraj Vysočina	1,2%
Středočeský kraj	1,0%

Zdroj dat: ČSÚ; MZe

Zpracovala: K. Dyrtrtová (Bioinstitut, o.p.s.)

Graf 3.

Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2007

Zdroj dat: MZe

Zpracovala: K. Dyrtrtová (Bioinstitut, o.p.s.)

1.1.4. Srovnání současného stavu s rokem 2006

Kromě zvyšování počtu zemědělců vstupujících do systému EZ a nově registrovaných výrobců biopotravin, dochází také ke stabilnímu nárůstu dovozců biopotravin ze třetích zemí (na konci roku 2007 jich bylo 20), výrobců ekologických osiv a krmiv (16) a ekologických včelařů (6). Nové evropské nařízení pro ekologické zemědělství by mělo podpořit rozvoj výroby krmiv ekologického původu, protože podporuje snižování podílu povoleného konvenčního krmiva za (nyní je povoleno 0 % konvenčních krmiv pro býložravce a 10 % pro ostatní). Také nedávno zrušená výjimka na používání konvenčních osiv by měla společně s dalšími kroky pomoci vytvořit fungující trh s biosivou v ČR.

Tabulka 9. Počet podnikatelů registrovaných dle zákona 242/2000 Sb. o EZ

Podnikatelské subjekty podle předmětu činnosti	2006	2007
Ekologičtí zemědělci, žadatelé o registraci	963	1318
Výrobci biopotravin (včetně vlastní distribuční činnosti)	152	253
Osoby uvádějící bioprodukty a biopotravinu do oběhu	57*	91*
Dovozci biopotravin ze třetích zemí	13	20
Výrobci krmiv a osiv	10	16
Smluvní zpracovatelé (samostatně registrovaní)	4	2
Ekologický včelař	1	6
Celkem podniků	1 200	1 706

* V souladu se zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, nepodléhají od roku 2006 registraci maloobchodní prodejny, které pouze prodávají biopotravinu konečnému spotřebiteli ve spotřebitelském balení. Z tohoto důvodu se tyto subjekty ve statistických přehledech již nevyskytují.

Zdroj: MZe

1.1.5. Zaměstnanost v podnicích ekologického zemědělství

Dotazníkovým šetřením Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky bylo zjištěno, že farmy, které se do systému ekologického hospodaření zaregistrovaly v první polovině roku 2007 zaměstnávaly 161 rodinných členů na plný úvazek a 134 na částečný úvazek (v přepočtu na plný úvazek tedy pracovalo 206,97 rodinných členů). Počet stálých zaměstnanců na plný úvazek činil 238 a na

Tabulka 10. Počty zaměstnanců v ekologických podnicích v letech 2006-2007

Zaměstnanecký poměr	rok 2006			
	Počet pracovníků na plný úvazek	Počet pracovníků na částečný úvazek	Počet pracovníků celkem	Počet plných pracovních úvazků/rok (přepočteno) ²⁾
rodinní členové	777	301	1 078	900,95
trvalí zaměstnanci	2 353	95	2 448	2 388,95
učňové / praktikanti	38	6	44	10,50

Zaměstnanecký poměr	rok 2007 ¹⁾			
	Počet pracovníků na plný úvazek	Počet pracovníků na částečný úvazek	Počet pracovníků celkem	Počet plných pracovních úvazků/rok (přepočteno) ²⁾
rodinní členové	161	134	295	206,97
trvalí zaměstnanci	238	21	259	245,60
učňové / praktikanti	0	0	0	0,00

1) pouze farmy registrované nově v EZ v roce 2007 (do 31. 7. 2007).

2) přepočet: 8 hodinová pracovní doba, 251 pracovních dní v roce 2006 i 2007.

Zdroj: VÚZE

částečný úvazek 21, tedy přepočteno na plný úvazek pracovalo na ekofarmách 245,6 osob. Žádná z farem, které do systému ekologického zemědělství vstoupily nově v roce 2007 neuvedla, že by zaměstnávala učně nebo praktikanty. Sezónní pracovníci na těchto farmách v roce 2007 odpracovali 54 999 hodin. Pro srovnání uvádíme, že v roce 2006 pracovalo na dotazovaných farmách (na 897 z celkem zaregistrovaných 963) na plný úvazek 1 078 rodinných členů, z toho 777 na plný úvazek a 301 na čás-

tečný úvazek, což v přepočtu na plný úvazek odpovídá celkem počtu 900,95 pracovníků z řad rodiny. Počet stálých zaměstnanců na plný úvazek v roce 2006 činil 2 353, na částečný úvazek 95, přepočteno na plný úvazek 2 388,95. Dále v EZ v roce 2006 pracovalo 6 učňů/praktikantů na plný úvazek a 38 učňů/praktikantů na částečný úvazek, tj. 10,5 v přepočtu na plný úvazek. Sezónní nebo příležitostní pracovníci odpracovali v roce 2006 na ekologických farmách 196 503 hodin

1.2. Produkce jednotlivých komodit

Statistické dotazníkové šetření Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky prováděné na ekologických farmách zjišťovalo produkci rostlinných i živočišných výrobků v EZ v letech 2006-2007. Údaje za rok 2007 jsou předpokládaným odhadem zemědělců. V tabulkách nejsou uvedena data od ekologických zemědělců registrovaných až po 31. 7. 2007.

1.2.1. Vyprodukované množství

1.2.1.1. Produkce rostlinných výrobků

Dle šetření provedeného Výzkumným ústavem zemědělské ekonomiky v letech 2006 až 2007 u významné většiny ekologických zemědělců v ČR (v roce 2006 u 897 z 963 a v roce 2007 u 1 127 z 1 318) se předpokládá celková rostlinná produkce mezi lety 2006 a 2007 zvýšila průměrně téměř o 56 %. Nejvyšší nárůst produkce se očekával u žita, lupiny, kapusty, skleníkové zeleniny a hrušek. Naopak nejvýraznější snížení produkce se očekávalo u amarantu (v roce 2007 nebyl pěstován na sledovaných farmách žádný) ječmene, fazolí a cibule. I přes nárůst produkce ovoce a zeleniny, největší prodejci tohoto zboží, tedy maloobchodní řetězce stále nabízejí většinu ovoce a zeleniny ze zahraničních zdrojů. Tuzemské ovoce a zelenina je k dostání především na pultech specializovaných bioprodejen a prostřednictvím prodeje „ze dvora“.

Tabulka 11. Ekologická produkce rostlinných výrobků v letech 2006-2007

Plodiny	Ekologická produkce v r. 2006 (t)*	Ekologická produkce v r. 2007 (t) ^{*)}
Pšenice obecná	6 659,03	7 072,40
Špalda	2 322,45	4 034,24
Pšenice tvrdá	570,90	409,30
Žito	548,24	4 962,00
Ječmen	3 804,30	2 150,03
Oves	3 195,78	5 602,39
Tritikále	1 726,86	2 730,45
Kukuřice na zrna	666,83	1 326,09
Pohanka	783,71	888,55
Amarant	44,80	0,00
Obiloviny celkem	20 322,90	29 175,45
Hrách	336,75	358,72
Fazole	2,21	0,21
Bob	376,87	243,49
Lupina	45,43	119,00
Sója	5,00	4,00
Pelůška	251,52	463,10
Ostatní luskoviny	645,50	1 790,50
Luskoviny celkem	1 663,28	2 979,02
Mrkev	14,52	1 318,39
Petržel	3,82	211,70
Cibule	382,33	54,38
Česnek	1,65	5,74
Kapusta	1,51	454,05
Kapusta růžičková	0,54	0,74
Rajčata	1,35	11,90
Okurky salátové	2,49	11,56
Paprika	0,70	1,80
Pór	2,35	2,65
Zelí bílé, červené	4,52	10,40
Venkovní nebo nekruté plodiny	144,91	124,40
Skleníkové nebo chráněné před nepřízní počasí	1,75	445,00
Brambory	1 497,60	2 486,46
Zelenina celkem	2 060,01	5 139,16
Čerstvé ovoce a bobuloviny mírného pásu	177,95	189,38
Ořechy	0,99	1,10
Jablka	494,08	711,81
Hrušně	97,88	432,24
Meruňky	67,78	62,02
Broskve	4,00	16,70
Švestky	24,04	66,66
Třešně	22,07	37,85
Ovoce celkem	888,79	1 517,76
Hroznové víno	61,87	89,03

1) předpokládaný odhad (pouze data ekologických zemědělců registrovaných do 31. 7. 2007)

* Produkce bez plodin z přechodného období.

Zdroj: VÚZE

1.2.1.2. Produkce živočišných výrobků

Údaje z roku 2007 jsou odhadem dotazovaných ekologických zemědělců. Dle těchto odhadů se produkce certifikovaných živočišných produktů mezi lety 2006 a 2007 měla zvýšit téměř o 9,5 %. Ale zatímco u produkce biomasa v tomto období se odhadoval vzrůst o téměř 30 % výroba mléčných výrobků a mléka se měla snížit o 2,5 %. Nejvýraznější pokles byl předpokládán biomedu, a to o 44 %.

Z jednotlivých živočišných komodit zaznamenaly nejvyšší nárůst produkce vepřové maso, ovčí (respektive jehněčí) maso, kozí sýry a kozí mléko. Naopak největší pokles produkce byl odhadován u kravského sýra, drůbežního masa a medu. Poptávka po mase z ekologických chovů přesto stále výrazně převyšuje nabídku, zejména v případě vepřového a drůbežního masa, jehož produkce přesto víceméně stagnuje.

Dodávky do maloobchodních řetězců omezují výkyvy v nabídce a „sezónnost“ některých druhů produktů. Obtíže s prodejem živočišných produktů nutí výrobce prodávat své produkty z ekologických chovů jako konvenční k dalšímu zpracování (např. mléko) či prodávat ze „dvora“ bez certifikátu (např. sýry, kuřecí maso ad.).

Tabulka 12. Ekologická živočišná produkce v letech 2006-2007

Produkty	Bioprodukce v tunách (u vajec v ks)	
	2006	2007 ¹⁾
Hovězí	6 349,9	6 331,8
Ovčí a jehněčí	289,8	1 789,7
Kozí	26,4	27,7
Vepřové	47,1	555,2
Drůbeží	1,8	1,7
Maso celkem²⁾	6 714,9	8 706,1
Kravské mléko	11 202,5	10 764,6
Ovčí mléko	10,0	0,0
Kozí mléko	177,0	343,5
Tvaroh	13,1	12,4
Máslo	1,0	1,0
Kravský sýr	5,3	2,4
Ovčí sýr	1,1	0,0
Kozí sýr	2,5	6,5
Mléčné výrobky celkem	11 412,4	11 130,3
Vejce (ks)	410 720,0	438 720,0
Med	9,0	5,0

1) předpokládaný odhad (pouze data ekologických zemědělců registrovaných do 31. 7. 2007)

2) hodnoty masa byly získány přepočtem živé váhy a výtěžnosti pro jednotlivé druhy zvířat dle stanovených koeficientů

Zdroj: VÚZE.

1.3. Kontrolní organizace

Kontrolu a certifikaci dle zákona 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství vykonávají z pověření Ministerstva zemědělství tři společnosti: KEZ, o.p.s. (Chrudim), ABCERT AG (Brno), Biokont CZ, s.r.o. (Brno).

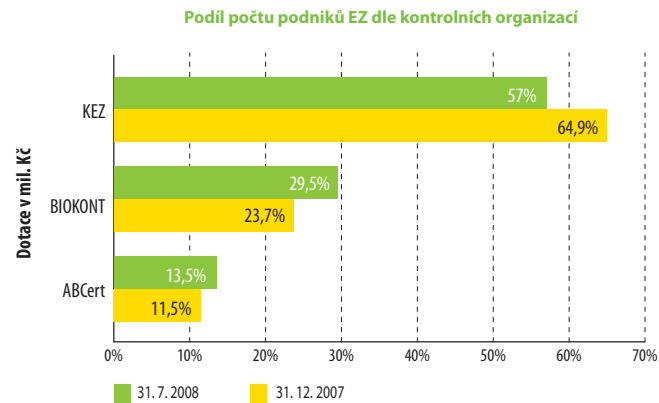
Tabulka 13. Počty zemědělců a výměra půdy v EZ dle kontrolních organizací

Kontrolní organizace	31. 12. 2007				31. 7. 2008			
	Počet podniků		Výměra půdy v ha		Počet podniků		Výměra půdy v ha	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
ABCert	151	11,5	22 847	7,3	239	13,5	25 639	7,7
Biokont CZ	312	23,7	35 766	11,4	522	29,5	42 581	12,8
KEZ, o.p.s.	855	64,9	254 277	81,3	1008	57,0	265 289	79,5
Celkem	1318	100,0	312 890	100,0	1769	100,0	333 509	100,0

Zdroj dat: MZe

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

Graf 4.

Zdroj dat: MZe

Zpracovala: K. Dytřtová (Bioinstitut, o.p.s.)

1.3.1. Procentní zastoupení jednotlivých KO

Největší podíl klientů má kontrolní organizace KEZ, o.p.s., která v první polovině roku 2008 certifikovala 57 % všech ekologických farem a více než 79 % obhospodařované půdy. Další kontrolní organizace ABCERT AG a BIOKONT CZ, s.r.o. kontrolovaly 13,5 % respektive 29,5 % ekofarem a 7,7 % respektive 12,8 % rozlohy ekologicky obhospodařované půdy.

Při srovnání nárůstu počtu klientů (ekofarem) v době mezi koncem roku 2007 a koncem července 2008, přibýlo nejvíce klientů kontrolní organizaci BIOKONT (nárůst o více než 68 %). Kontrolní organizace ABCERT během této doby zaznamenala nárůst o 58 % klientů a organizace KEZ, o.p.s. zaznamenala přírůstek téměř 18 %.

1.4. Přestupky

1.4.1. Počet řešených přestupků a udělené sankce

Od roku 2004 řešilo Ministerstvo zemědělství celkem 71 porušení zákona 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství. Nejvyšší

Tabulka 14. Počet řešených přestupků a udělených sankcí dle zákona 242/2000 Sb. o EZ v letech 2004-2008

Položka	2004	2005	2006	2007	2008*	Celkem
Počet subjektů u nichž byl zjištěn jeden či více přestupků	31	20	10	7	3	71
Počet přestupků	33	25	11	8	3	80
Celková částka uložených pokut	212 000 Kč	54 000 Kč	27 000 Kč	50 000 Kč	0 Kč	343 000 Kč
Počet zrušení registrací	1	7	2	2	0	12
Počet zastavených správních řízení	0	0	0	2	1	3

* údaje za rok 2008 se vztahují pouze k správním řízením ukončeným ke květnu 2008.
Zdroj dat: MZe

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

počet přestupků i nejvyšší částka udělených sankcí se vztahuje k letům 2004-2005; v následujících letech počet řešených přestupků, i přes masivní nárůst počtu ekozemědělců a zpracovatelů biopotravin výrazně klesá. Klesá i závažnost přestupků, neboť v letech 2004-2005 došlo k osmi případům zrušení registrací. V dalších třech letech byly zrušeny registrace pouze 4.

1.4.2. Druh přestupku (v letech 2004-2008)

Mezi nejčastější přestupky patřilo zkrmování nepovolených krmiv (zejména v roce 2004 – 11 případů) a klamavé značení potravin ze strany obchodníků. Nejvíce těchto případů (7) bylo zaznamenáno v roce 2005. V roce 2008 byly ve správním řízení řešeny pouze 3 případy klamavého značení, dvakrát značení doplňků stravy a jedno klamavé značení při propagaci potravin, toto řízení bylo zastaveno po úpravě propagačních materiálů.

Dalšími přestupky, které MZe řešilo ve správním řízení bylo nevedení evidence (jak mezi zemědělci, tak zpracovateli) o produktech ekologického zemědělství (10) a neposkytnutí součinnosti k provedení kontroly ekologického zemědělství ze strany ekologicky hospodařících podnikatelů (7). Tyto dva přestupky byly také nejčastějším důvodem ke zrušení registrace ekologickému podnikateli. Mezi méně časté přestupky potom patřilo porušení podmínek welfare zvířat (6) uvádění do oběhu potravin bez osvědčení (4), opakované porušení zákona (3), klamavé značení doplňků stravy (3), přítomnost GMO v bioprodukci (3) a souběžná produkce stejných plodin v konvenčním a ekologickém režimu pěstování na ekofarmě (2). Ostatní přestupky proti zákonu 242/2000 Sb. se vyskytly pouze v ojedinělých případech.

Tabulka 15. Druhy přestupků proti zákonu 242/2000 Sb. o EZ v letech 2004-2008

Druh přestupku	2004	2005	2006	2007	2008	Celkem
Zkrmování nepovolených krmiv	11	1	0	0	0	12
Klamavé značení potravin	1	7	4	0	0	12
Nevedení evidence	0	6	3	1	0	10
Nebyla poskytnuta součinnost k provedení kontroly EZ	0	4	1	2	0	7
Porušení podmínek welfare zvířat	3	2	0	1	0	6
Uvádění do oběhu potravin bez osvědčení	4	0	0	0	0	4
Opakované porušení zákona	2	1	0	0	0	3
Klamavé značení doplňků stravy	0	0	0	1	2	3
Přítomnost GMO v bioprodukci	1	2	0	0	0	3
Souběžná produkce na ekofarmě	1	0	1	0	0	2
Výrobce nezajistil, aby nedošlo ke smíchání bioprodukce a konvenční produkce	1	0	0	0	0	1
Vyšší podíl konvenčních krmiv, než povoluje legislativa EZ	1	0	0	0	0	1
Označení biopotravin v rozporu se zákonem	1	0	0	0	0	1
Způsob skladování hnojiv ohrožoval životní prostředí	1	0	0	0	0	1
Nevedení evidence zvířat	1	0	0	0	0	1
Nevedení evidence o krmivech	1	0	0	0	0	1
Porušení podmínek ustájení zvířat	1	0	0	0	0	1
Použití ostnatého drátu	1	0	0	0	0	1
Rezidua pesticidů v bioprodukci	1	0	0	0	0	1
Rezidua DDT a DDE v bioprodukci	1	0	0	0	0	1
Nevedení evidence o prodeji biopotravin	1	0	0	0	0	1
Vazné ustájení skotu	0	1	0	0	0	1
Ohrožení životního prostředí	0	1	0	0	0	1
Použití nepovolených přípravků na ochranu rostlin	0	0	1	0	0	1
Nebyla zajištěna jednoznačná identifikace bioproduktů	0	0	1	0	0	1
Aplikace nepovolených hnojiv	0	0	0	1	0	1
Podezření z aplikace nepovolených hnojiv	0	0	0	1	0	1
Podezření z porušení pravidel pro výrobu biokrmiv	0	0	0	1	0	1
Klamavé značení při propagaci potravin	0	0	0	0	1	1
Celkem	33	25	11	8	3	80

Zdroj dat: MZe

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

1.5. Sběr dat

Většina údajů pochází z databáze Ministerstva zemědělství, která je vytvářena kontrolními organizacemi při registraci a kontrolách ekologických podniků v průběhu roku. Zpracovaná data pocházejí z datové řady do 31. 12. 2007 a 31. 7. 2008. V roce 2007 byla zpracovávána VÚZE Brno statistická šetření na ekologických farmách s cílem získávání pravidelných dat o živočišné a rostlinné produkci EZ jak pro národní potřeby, tak pro potřeby Evropské unie (EUROSTAT). Některé tabulky a informace jsou převzaty z této zprávy. Statistická šetření o EZ provádí také v omezené míře Český statistický úřad.

Pravidelnou zprávu o stavu ekologického zemědělství v ČR připravuje Bioinstitut, o.p.s. pro mezinárodní databázi Organic Europe, zřízenou švýcarským výzkumným ústavem FiBL. Každoročně také vychází publikace „Český trh s biopotravinami“, která popisuje rozvoj českého trhu s biopotravinami v daném roce. Součástí studie je všeobecný přehled světových a evrop-

ských trhů s biopotravinami. Autorem ročenky je agentura Green Marketing.

2. Pěstování GM plodin v ČR

2.1. Soupis GM ploch v letech 2006 až 2008

Geneticky modifikované plodiny, tedy přesněji Bt kukuřice MON810 (jako jediná oficiálně pěstovaná a povolená GM plodina u nás) je v roce 2008 pěstována již na téměř 7 787 ha zemědělské půdy, což je přibližně 2,7 % z celkové rozlohy 287 676 ha kukuřice pěstované v České republice. V roce 2007 zaujímal Česká republika dle organizace ISAAA 18. místo na celosvětovém žebříčku zemí s největším počtem ha osetých GM plodinami.

2.2. Kontroly obsahu GMO v produktech EZ

V roce 2007 kontrolní organizace ekologického zemědělství neodebraly žádný vzorek k testování na obsah geneticky modifikovaných organismů. V letech 2004-2008 byly dle údajů MZe řešeny tři případy přítomnosti geneticky modifikovaných orga-

Tabulka 16. Počet a rozloha ploch osetých GM plodinami v ČR v letech 2006-2008

Položka	2006	2007		2008	
	stav	stav	změna 2006/2007	stav	změna 2007/2008
Počet pěstitelů Bt kukuřice*	57	117	105,26%	143	22,22%
Počet ploch osetých Bt kukuřicí*	72	163	126,39%	295	80,98%
Rozloha ploch Bt kukuřice*	1 070,4 ha	4 943,3 ha	361,82%	7 786,9 ha	57,52%
Celková rozloha ploch kukuřice**	275 500 ha	273 546 ha	-0,71%	287 676 ha	5,17%

* Údaje o Bt kukuřici jsou vždy k červnu daného roku

** Údaje k celkovému pěstování kukuřice jsou vždy ke konci daného roku

Zdroj: Greenpeace a ČSÚ

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

nismů v produktech ekologického zemědělství v České republice, a to v letech 2004 a 2005.

3. Statistické údaje zpracovatelů biopotravin

3.1. Počet zpracovatelů biopotravin a struktura jejich zaměření

K 30. 6. 2008 bylo registrováno 375 certifikovaných podniků pro výrobu biopotravin, což představuje nárůst o více než 48 % ve srovnání s rokem 2007. Většina velkých konvenčních výrobců potravin, kteří zavádějí do své výroby i biopotraviny a kteří tvoří velkou část nových biovýrobců, vzhledem k nedostatku tuzemských surovin, využívá zahraniční biosuroviny. Velkou část z počtu výrobců biopotravin tvoří také prodejny obchodních řetězců, které pečou/dopékají biopečivo či balí – nejčastěji hovězí – bio-maso. Jedná se o obchody řetězců Interspar a Billa.

Stále významně stoupá počet podniků zpracovávajících vinnou révu (nárůst oproti roku 2007 o více než 250 %). Celkem 97 % z těchto podniků se nachází v tradičních vinařských oblastech Jihomoravského kraje.

Mezi oblasti, kde byl zaznamenán podstatný nárůst počtu podniků patří výroba masa, mlýnská a škrobářská výroba, zpracování

Tabulka 17. Struktura výrobců biopotravin dle oborů v letech 2006-2008

Výroba	31.12.2006		31.12.2007		30.6.2008	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Maso	24	16	16	6	28	7
Masné výrobky	2	1	23	9	29	8
Mléko	10	7	25	10	36	10
Ovoce, zelenina, brambory	13	9	22	9	29	8
Ovocné a zeleninové šťávy	8	5	4	2	5	1
Cukr	1	1	1	0	1	0
Mlýnské a škrobářské výrobky	11	7	8	3	12	3
Pekárenské a cukrárenské výrobky	36	24	57	23	77	21
Těstoviny	4	3	1	0	2	1
Čaje a káva	11	7	15	6	16	4
Koření a aromatické výtažky	4	3	5	2	7	2
Nápoje	5	3	6	2	7	2
Víno	3	2	17	7	61	16
Ostatní potravinářské výrobky	20	13	53	21	65	17
Celkem	152	100	253	100	375	100

Zdroj dat: MZe

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

Tabulka 18. Nárůst počtu výrobců biopotravin dle jednotlivých komodit

Oblast výroby	2007	2008	Procentuální nárůst 2007/2008
Maso	16	28	75%
Masné výrobky	23	29	26%
Mléko	25	36	44%
Ovoce, zelenina, brambory	22	29	32%
Ovocné a zeleninové šťávy	4	5	25%
Cukr	1	1	0%
Mlýnské a škrobářské výrobky	8	12	50%
Pekárenské a cukrárenské výrobky	57	77	35%
Těstoviny	1	2	100%
Čaje a káva	15	16	7%
Koření a aromatické výtažky	5	7	40%
Nápoje	6	7	17%
Víno	17	61	259%
Ostatní potravinářské výrobky	53	65	23%

Zdroj dat: MZe

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

mléka a pekařství a cukrárenství. Z hlediska objemu výroby je pravděpodobně nejvýznamnější zahájení biovýroby pekárenských produktů ve společnosti United Bakeries (dříve pekárny Delta a Odkolek), jež je největším podnikem na českém pekárenském trhu, a která zahájila biovýrobu v nově zmodernizovaném a pro tento účel upraveném provozu v Brně.

3.2. Počet faremních zpracovatelů

Zpracovatelů surovin přímo v místě jejich produkce, tedy tzv. faremních zpracovatelů je v ČR stále ještě velmi malý počet, zejména vzhledem k počtu ekologických zemědělců celkem. Nicméně mezi lety 2006-2007 se počet faremních výrobců biopotravin výrazně zvýšil. Záměrem MZe je do konce roku 2008 schválit vyhlášku, která přizpůsobí veterinární a hygienické požadavky na faremní zpracování pro některé potravinářské podniky, při respektování rámce pravidel daných legislativou EU.

Tabulka 19. Nárůst počtu ekozemědělců, výrobců biopotravin a faremních výrobců v letech 2006-2007

Typ podniku	2006	2007	Nárůst 2006/2007
Ekozemědělci	963	1316	37%
Výrobci a zpracovatelé	152	253	66%
Výrobci, kteří jsou zároveň registrováni jako zemědělci	24	45	88%

Zdroj dat: MZe

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

Bioinstitut, o.p.s. bude pro MZe zpracovávat metodiky pro faremní zpracování hlavních komodit, které budou v souladu s požadavky Státní veterinární správy a zároveň budou odsouhlaseny kontrolními organizacemi ekologického zemědělství.

4. Profesní sdružení - svazy

4.1. PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Svaz ekologických zemědělců PRO-BIO je v současnosti největší fungující organizací sdružující ekologické zemědělce, výrobce, prodejce i spotřebitele. V současné době má svaz celkem 606 členů z řad ekozemědělců, výrobců a prodejců. Největší podíl členů tvoří ekologičtí zemědělci (437 členů) a prodejny biopotravin (89 prodejen).

Svaz ve spolupráci s předními evropskými svazy ekologického zemědělství vyvíjí vlastní směrnice pro hospodaření i zpracování, které respektují základní evropskou normu Nařízení Rady 2092/91 o EZ, ale navíc např. požadují celopodnikový přechod na ekozemědělství, a jsou přísnější než základní požadavky NR v mnoha dalších oblastech (směrnice PRO-BIO lze nalézt na www.pro-bio.cz). Kromě toho poskytuje svaz PRO-BIO svým členům informační servis, poradenství, bezúročné půjčky, pořádá vzdělávací akce, pomáhá s odbytem a zajišťuje cílenou propagaci a reklamu. Svaz PRO-BIO je mimo jiné členem mezinárodní organizace ekologického zemědělství IFOAM. Administrativně je svaz PRO-BIO členěn do jednotlivých tzv. regionálních center, která poskytují služby členům v daném regionu. Dále byly svazem zřízeny dvě odborné sekce s celorepublikovou působností, a to sekce prodejců biopotravin, PRO-BIO prodej a marketing biopotravin a spotřebitelská pobočka PRO-BIO LIGA.

Dalšími přidruženými členy svazu jsou tak členové spotřebitelské pobočky PRO-BIO LIGA, která sdružuje 251 spotřebitelů.

K podpoře odbytu českých biosurovin svaz PRO-BIO spolu s německým svazem Bioland založil společnost PRODEJ-BIO, s.r.o. s cílem umístit českou produkci na český trh. Hlavní dodavatelé - členové svazu PRO-BIO - by měli produkovat nadstandardní zboží podle svazové směrnice PRO-BIO. Současně se nabízí možnost dodávat na český trh bioprodukty z Německa (sója, biochmel, bioosiva, atd.), které zde zatím chybějí.

Tabulka 20. Struktura členů svazu PRO-BIO k 17.7.2008

Člen	Absolutní počet	%
Zemědělci celkem	437	72%
Výrobci/zpracovatelé (bez faremních)	29	5%
Obchodníci	10	2%
Školy	9	1%
Prodejny	89	15%
Ostatní (čestní členové, poradci, NNO)	32	5%
Celkem	606	100%

Zdroj dat: MZe

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

4.1.1. Struktura členské základny (dle regionů + struktura ploch)

Krajem s největším zastoupením členů svazu PRO-BIO je Olomoucký kraj, kde sídlí na 13 % členů, což souvisí s umístěním sídla svazu v Šumperku. Nejméně členů svazu je registrováno v kraji Libereckém (4 %), Středočeském (5 %) respektive v hlavním městě Praze (taktéž 5 %), kde největší skupinu členů tvoří bioprodejny. Struktura členů svazu PRO-BIO víceméně kopíruje rozmístění jeho 11 regionálních center, která však nekopírují správní rozdělení dle krajů.

Největší rozlohu ploch obhospodařovaných členy svazu PRO-BIO zaujímaly v roce 2007 trvalé travní porosty, které se nacházely na 88 % všech ploch registrovaných ve svazu. Významněji pak byla zastoupena již jen orná půda (přes 8 %) a ostatní plochy (téměř 8 %). Ostatní plochy zaujímaly vždy méně než 1 % celkové výměry půdy ekologických podnikatelů registrovaných ve svazu PRO-BIO.

Tabulka 21. Struktura členů svazu PRO-BIO k 17.7.2008

Kraj	Abs. počet	Relativní počet %
Jihočeský kraj	47	8%
Jihomoravský kraj	38	6%
Karlovarský kraj	51	8%
Královéhradecký kraj	39	6%
Liberecký kraj	24	4%
Moravskoslezský kraj	54	9%
Olomoucký kraj	78	13%
Pardubický kraj	38	6%
Plzeňský kraj	49	8%
Praha	30	5%
Středočeský kraj	31	5%
Ústecký kraj	40	7%
Vysočina	36	6%
Zlínský kraj	51	8%
Celkem	606	100%

Zdroj: svaz PRO-BIO

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

4.2. Libera Sdružení alternativně hospodařících zemědělců

Sdružení Libera bylo založeno v roce 1991. Informace o jeho činnosti či členech nebylo možné získat.

Tabulka 22. Rozdělení členů svazu PRO-BIO dle využití ploch k 31. 12. 2007

Plocha	Absolutní rozloha v ha	Relativní rozloha v %
Výměra TTP	92548,7	88,25
Výměra OP bez zeleniny a bylin	9054,5	8,63
Výměra zeleniny a bylin na OP	30,5	0,03
Výměra ovocných sadů	369,6	0,35
Výměra vinic	13,5	0,01
Výměra ostatní plochy	8143,5	7,77
Výměra rybníků	28,2	0,03
Celková výměra půdy	104872,2	100,00

Zdroj: svaz PRO-BIO a MZe

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

Tabulka 23. Celkový počet členů svazu PRO-BIO dle jednotlivých sekcí včetně členů PRO-BIO LIGY k 17. 7. 2008

Regionální centrum, sekce, pobočky	abs. počet	%
RC Krkonoše a Podkrkonoší	29	3%
PRO-BIO RC Bílé Karpaty	49	6%
PRO-BIO RC Jeseníky	89	10%
PRO-BIO RC Jižní Morava	18	2%
PRO-BIO RC Litomyšl	54	6%
PRO-BIO RC Moravská Brána	31	4%
PRO-BIO RC Srdce Čech	35	4%
PRO-BIO RC Severovýchod	7	1%
PRO-BIO RC Severozápadní Čechy	118	14%
PRO-BIO RC Šumava	45	5%
PRO-BIO RC Vysočina	42	5%
Sekce prodejců	89	10%
Spotřebitelská pobočka PRO-BIO LIGA	251	29%

Zdroj: svaz PRO-BIO

5. Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin

Státní podpora obnovená od roku 1998 byla do roku 2003 vyplácena na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy pro mimoprodukční funkce zemědělství. Od roku 2004 do roku 2006 byly podmínky státní podpory upraveny programovým dokumentem „Horizontální plán rozvoje venkova“ (HRDP), kde jedním z titulů agroenvironmentálních opatření bylo „Ekologické zemědělství“ stanovené nařízením vlády č. 242/2004 Sb. Ekologičtí zemědělci mohli také využívat zvýhodněné bodové bonifikace při žádostech o podporu z „Operačního programu Zemědělství“ (OP). Od roku 2007 je podpora EZ zajišťována programovým dokumentem Program rozvoje venkova 2007 – 2013 (PRV), který nahradil „HRDP“ a podporou z „Operačního programu Rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství“. V rámci AEO/PRV je EZ podporováno pomocí nařízení vlády č. 79/2007 Sb.

5.1. Základní dotace na plochu

Podpora ekologických zemědělců v rámci PRV 2007-2013 je realizována v rámci osy II – Zlepšování životního prostředí a krajiny, specificky opatření II. 1.3. Agroenvironmentální opatření - dotační titul II. 1.3.1.1. Ekologické zemědělství

V rámci tohoto opatření je ekologickým podnikatelům vyplácena náhrada za ekonomické ztráty vzniklé tímto systémem hospodaře-

ní. Platby jsou vypláceny na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle využití ploch.

Výše sazby:

Orná půda 155 EUR/ha (rok 2007: 4 266,- Kč/ha; rok 2008: 4 086,- Kč/ha)

Trvalé travní porosty 71 EUR/ha (rok 2007: 1 954,- Kč/ha; rok 2008: 1 872,- Kč/ha)

Trvalé kultury 849 EUR/ha (rok 2007: 23 368,- Kč/ha; rok 2008: 22 383,- Kč/ha)

Zelenina a speciální byliny 564 EUR/ha (rok 2007: 15 524,- Kč/ha; rok 2008: 14 869,- Kč/ha)

Výše sazby v Kč bude pro následující roky vypočítána směnným kurzem EUR/Kč, který je stanovován každoročně. Kurz pro rok 2007 byl 27,525 Kč, pro rok 2008 je kurz stanoven na 26,364 Kč, což znamená snížení jednotlivých dotací o 4 % ve srovnání s rokem 2007. Stejně výše plateb obdrží ekologičtí zemědělci i na plochy v tzv. přechodném období.

5.2. Celkové vyplacené sumy na dotacích v rámci dotačního titulu Ekologické zemědělství

V roce 2007 bylo v rámci dotací na Agroenvironmentální opatření na titul II. 1.3.1.1. Ekologické zemědělství žádáno více než 540 milionů Kč kompenzačních dotací na plochy ekologicky obhospodařované půdy. Vyplacené částky v roce 2007 ani žádané částky v roce 2008 v době uzávěrky ročenky nebyly známy.

Tabulka 25. Celkové vyplacené finanční prostředky v rámci dotačního titulu EZ

Rok	Vyplacené finanční prostředky
1998	48 091 000
1999	84 168 000
2000	89 101 971
2001	167 966 104
2002	210 861 131
2003	230 810 809
2004	292 200 000
2005	285 828 855
2006	304 995 064
2007	zažádáno o 540 395 786

Zdroj dat: MZe

5.3. Program rozvoje venkova (2007-2013)

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013 vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova.

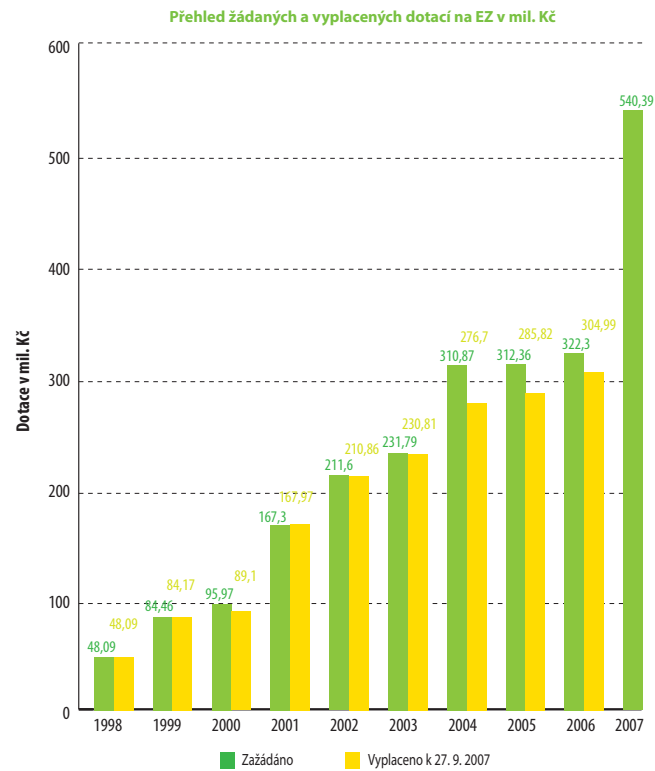
Tabulka 24. Výše sazby finančních podpor (v rámci PRV) na hektar plochy v EZ dle využití půdy v letech 1999-2008

Využití půdy	1999-2000	2001-2003	2004-2006	2007	2008	Změna IV/III	Změna V/IV
	I	II	III	IV	V	(%)	(%)
Orná půda	2 130	2 000	3 520	4 266	4 086	21	-4
TTP	1 065	1 000	1 100	1 954	1 872	78	-4
Trvalé kultury	3 195	3 500	12 235	23 369	22 383	91	-4
Zelenina	2 130	3 500	11 050	15 524	14 869	40	-4
Speciální byliny	2 130	2 000	11 050	15 524	14 869	40	-4

Zdroj dat: MZe

Zpracovala: K. Dytrtová (Bioinstitut, o.p.s.)

Graf 5.

Pozn.: výše vyplacených dotací v roce 2007 nebyla v době uzávěrky ročenky dosud známa.
Zdroj dat: MZe
Zpracovala: K. Dytrtová (Bioinstitut, o.p.s.)

Byl zpracován v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1698/2005 a prováděcími pravidly uvedené normy. Navazuje tak na dřívější Horizontální plán rozvoje venkova ČR na období 2004-2006 (HRDP), který nahrazuje ve funkci základního programového dokumentu pro poskytování podpory českému zemědělství a venkovskému prostoru z prostředků EU.

Ekologické zemědělství je v rámci PRV, jak již bylo řečeno výše, podporováno prostřednictvím osy II, Zlepšování životního prostředí a krajiny, podopatření II.1.3. Agroenvironmentální opatření, titul 1.3.1.1. Ekologické zemědělství. Forma podpory byla zvolena jako ekonomické náhrady za ztráty vzniklé ekologickým způsobem hospodaření. Dotace byla stanovena na jednotku plochy a její výše stanovena dle způsobu využití půdy v režimu EZ. Viz bod 5.1.

5.3.1. Bodové zvýhodnění ekologicky hospodařících zemědělců v rámci podpor PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR rozhodlo MZe zvýhodnit bonifikaci pro ekozemědělce a výrobce biopotravin v rámci PRV. V roce 2007 se zvýhodněné bodování týkalo těchto opatření:

Osa I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

I.1.1 Modernizace zemědělských podniků

Žadatelé byli zvýhodněni 27 body, pokud provozovali EZ na veškeré výměře obhospodařované zemědělské půdy; 15 body, pokud provozovali EZ alespoň na 50 % výměry obhospodařované půdy.

I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

Výrobci biopotravin byli zvýhodněni 20 body oproti konvenčním; pokud byl výrobce současně registrovaný jako ekologický zemědělec a provozoval EZ na veškeré výměře obhospodařované půdy, získal dalších 15 bodů. Pokud provozoval EZ minimálně na 50 % výměry obhospodařované půdy, dostal 7 bodů.

I. 3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Žadatel, zařazený do přechodného období nebo registrovaný jako ekologický podnikatel, a neprovozující současně jinou zemědělskou výrobu, může získat 27 bodů. Když žadatel, zařazený do přechodného období nebo registrovaný jako ekologický podnikatel, provozuje ekologické zemědělství na minimálně 50 % výměry obhospodařované zemědělské půdy, může získat 15 bodů.

Osa III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

III.1.1. Diverzifikace činností nezemědělské povahy

– záměr a)

Žadatel provozující ekologické zemědělství na veškeré obhospodařované výměře získá 15 bodů a 10 bodů v případě, že se jedná o minimálně 50 % výměry obhospodařované půdy.

III. 1.3 a), III.1.3 b) Podpora cestovního ruchu – záměr b)

Zvýhodnění ekologických zemědělců 15 body v případě, že provozují ekologické zemědělství na veškeré výměře obhospodařované půdy a 10 body v případě, že provozují ekologické zemědělství na minimálně 50 % výměry obhospodařované půdy.

Tabulka 26. Počet podpořených projektů v rámci uzavřených kol PRV a množství podpořených projektů podaných ekologickými podnikateli

Opatření	Celkem rozděleno		Z toho rozděleno mezi ekozemědělce			
	Počet podpořených projektů	Rozděleno prostředků	Počet podpořených projektů		Rozděleno prostředků	
			abs.	%	abs.	%
I.1.1.1 Modernizace zemědělských podniků (1. kolo)	586	1 336 158 896 Kč	120	20	166 000 000 Kč	12
I.1.1.1 Modernizace zemědělských podniků (3. kolo)	633	1 585 911 165 Kč	134	21	190 000 000 Kč	12
I.3.1 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (2. kolo)	61	40 582 111 Kč	13	21	25 500 000 Kč	63
I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (1. kolo)	204	223 392 000 Kč	54	26	59 200 000 Kč	27
I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (3. kolo)	301	329 997 533 Kč	149	50	163 900 000 Kč	50
III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a) (2. kolo)	19	20 201 493 Kč	5	26	4 100 000 Kč	20
III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a) (3. kolo)	19	23 032 761 Kč	2	11	1 800 000 Kč	8
III.1.3 Podpora cestovního ruchu – záměr b) (2. kolo)	117	262 289 068 Kč	26	22	58 800 000 Kč	22
Celkem	1940	3 821 565 027 Kč	503	26	669 300 000 Kč	18

Zdroje dat: MZe a SZIF

Zpracoval: Jan Valeška (PRO-BIO LIGA)

5.3.2. Uzavřená kola jednotlivých podpor v rámci PRV

V rámci opatření, v jejichž rámci jsou zvýhodňování ekologičtí zemědělci bylo podpořeno celkem 503 projektů ekologických zemědělců, což činí 26 % ze všech projektů (a 18 % všech rozdělených prostředků), které v rámci těchto dosud vyhlášených opatření byly podpořeny.

Největší podíl ekologických zemědělců mezi podpořenými žadateli zaznamenalo opatření „I.3.2. Zahájení činnosti mladých zemědělců“, v jehož 1. kole bylo z celkového počtu 204 podpořených projektů podpořeno 54 (tedy 26 %) projektů ekozemědělců;

ve 3. kole činil podíl podpořených projektů podaných ekozemědělci dokonce 50 %.

6. Legislativa pro ekologické zemědělství

Nařízení Rady (ES) 834/2007

Dne 28.6. 2007 bylo oficiálně zveřejněno nové Nařízení Rady a Evropského parlamentu (834/2007), které od 1.1. 2009 nahrazuje stávající Nařízení Rady 2092/1991. Prováděcí právní předpisy pro konkrétní oblasti ekologické produkce jsou od podzimu 2007 předmětem příprav. Mezi hlavní změny nového nařízení patří:

- Oproti stávajícímu Nařízení Rady 2092/1991 byly cíle a základní principy ekologické produkce shrnuty do jedné kapitoly.
- Rozšíření působnosti o akvakulturu, mořské produkty, droždí, ad.
- Souhrnný katalog výjimek z produkčních pravidel pod heslem „flexibilita“.
- Změny v označování bioproduktů, dosud platná kategorie 70 % se ruší.
- Předpis pro povinné označování všech biopotravin původem z EU evropskou značkou.
- Zahrnutí kontrolního systému NR (ES) 882/2004 – Nařízení o potravinách a krmivech.
- Změna pravidel dovozu bioproduktů ze třetích zemí – rozdílně bude posuzován dovoz „shodných produktů“ a „produktů s ekvivalentní zárukou“.
- Byla stanovena hranice 0,9 % GMO pro případ nezávislé stopové kontaminace.

■ Nařízení Komise (ES) 349/2007 a 1319/2007

Mezi legislativní úpravy v roce 2007 patří např. Nařízení Komise (ES) 349/2007 a 1319/2007, kterými se zvyšuje podíl povolených krmiv pocházejících z přechodného období a upřesňují se pravidla pro pasení zvířat na konvenčních pastvinách a při přemísťování z pastviny na pastvinu.

■ Zrušení všeobecné výjimky dle Nařízení Komise (ES) 1452/2003

Významnou legislativní změnou v první polovině roku 2008 pro ekologické zemědělce bylo zrušení všeobecné výjimky na používání konvenčních osiv a sadby brambor v ekologickém zemědělství. Výjimka byla vydána Ministerstvem zemědělství 21. 7. 2004 v souladu s Nařízením Komise (ES) 1452/2003. Vzhledem k tomu, že vydáním výjimky nebyl naplněn původní záměr MZe, tedy stimulovat trh s bioosivy a zvýšit jejich produkci, rozhodlo MZe o zrušení této výjimky, a to ke dni 31. 7. 2008. Od 1. 8. 2008 tedy přestává platit všeobecná výjimka. Ekologický podnikatel musí, hodlá-li ve svém hospodaření použít konvenční osivo či sadbu brambor, požádat pověřenou kontrolní organizaci o povolení, které kontrolní organizace mohou vydávat v souladu s předpisy uvedenými v Nařízení Komise (ES) 1452/2003.

■ Produkční směrnice svazu PRO-BIO

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců schválil aktualizaci svazových produkčních směrnic, které jsou zpracovány podle směrnice svazu Bioland a jsou uznávány i svazy Bio-Austria a Bio Suisse. Směrnice představují vyšší standard, který umocňuje holistický přístup a zlepšuje transparentnost celého systému – od ekoprodukce přes zpracování bioproduktů, kontrolu a certifikaci až po prodej biopotravin. Požadavkem je striktní uzavřenost ekologického podniku, detailněji rozpracované postupy zpracování, snížení povolených chemických vstupů při zpracování bioproduktů, přísnější požadavky na welfare hospodářských zvířat a další. Biosuroviny a biopotraviny se standardem PRO-BIO/Bioland nabízejí odběratelům i spotřebitelům biopotraviny vyrobené za přísnějších podmínek, než definuje zákon č. 242/2000 Sb. a NR (EHS) 2092/91, s dokonalou kontrolou suroviny od producenta přes obchodníka až ke zpracovateli. Produkty vyprodukované v souladu s těmito standardy jsou považovány za rovnocenné bioproduktům s označením Bioland.

■ Certifikace přírodní a bio kosmetiky

Společnost KEZ, o.p.s. se sídlem v Chrudimi rozšířila v roce 2007 certifikační program o certifikaci přírodní kosmetiky s podílem biosurovin. Certifikát CPK (certifikovaná přírodní kosmetika) a CPK

Bio získaly vybrané výrobky českých kosmetických výrobců Salus (M+H, Míča a Harašta s.r.o.), Botanicus spol. s r.o., Nobilis Tilia, s.r.o. a Syncare Plus s.r.o.

7. Nabídka biopotravin spotřebitelům

7.1. Počet míst prodeje a nabídka biopotravin

Nabídka biopotravin v maloobchodní síti vytrvale narůstá, a to jednak vzhledem ke zvyšování počtu specializovaných bioproducentů, a také díky výraznému rozšíření množství položek v kvalitě bio na pultech maloobchodních řetězců a v menší míře i místních obchodů s potravinami. Dle počtu míst jsou biopotraviny nejdostupnější v prodejnách obchodních řetězců (78 % ze všech míst) a ve specializovaných prodejnách (včetně prodejen svazu PRO-BIO činí jejich podíl 18 %). Zbytek prodejných míst tvoří on-line prodejny a restaurace.

Tabulka 27. Místa prodeje biopotravin v roce 2008

Typ prodejny	Abs. počet	%
Specializované prodejny bio a zdravé výživy	239*	13,1
Internetové prodejny	55*	3,0
Prodejny svazu PRO-BIO	89*	4,9
Restaurace	20*	1,1
Obchodní řetězce	1428**	78,0
Celkem	1831	100,0%

* v souladu se zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, nepodléhají od roku 2006 registraci maloobchodní prodejny, které pouze prodávají biopotraviny konečnému spotřebiteli ve spotřebitelském balení, proto jsou tyto údaje pouze neoficiálními čísly neziskových organizací působících v oblasti EZ.
** údaj o počtu obchodů, v nichž jsou nabízeny biopotraviny v řetězcích Kaufland, Hypernova, Albert, DM Drogerie, Globus, Tesco, Penny Market, Plus Diskont, Interspar, Billa a Coop, srpen 2008. Prodej biopotravin v běžných prodejnách potravin (samoobsluhy, ad.) není monitorován, proto k němu nejsou k dispozici žádná data.

Zdroj: PRO-BIO LIGA, vyjádření obchodních řetězců

Co se týče nabídky biopotravin, šetření provedené sdružením PRO-BIO LIGA v pražských prodejnách maloobchodních řetězců ukázalo, že z běžného spotřebitelského košíku potravin nabízejí prodejny obchodních řetězců v biokvalitě přibližně 30 % poptávaných položek (v roce 2008).

Tabulka 28. Nabídka biopotravin v obchodních řetězcích v Praze (v letech 2007-2008)

Řetězec	Počet nabízených položek z 59 poptávaných (říjen 2007)		Počet nabízených položek ze 102 poptávaných (květen 2008)	
	abs.	%	abs.	%
Albert	14	24%	26	25%
Billa	32	54%	34	33%
DM drogerie	-	-	25	25%
Globus	21	36%	24	24%
Hypernova	27	46%	40	39%
Interspar	43	73%	42	41%
Kaufland	23	39%	19	19%
Penny Market	-	-	4	4%
PLUS	14	24%	24	24%
TESCO	41	69%	47	46%

Zdroj: PRO-BIO LIGA

7.2. Srovnání cen biopotravin

Ceny biopotravin jsou, vzhledem k nákladnějšímu způsobu výroby a zpracování, vyšší, než ceny konvenčně vyráběných potravin. Nárůst nákladů při výrobě a zpracování dle obvykle uváděných údajů zvyšuje cenu biopotravin o 20-30 %. Teoreticky bychom tedy na pultech měli za biopotraviny zaplatit cca 20-30 % navíc za ochranu a údržbu přírody a krajiny, welfare zvířat a další přínosy ekologického zemědělství pro společnost. Reálná situace však odráží také výrazný převis poptávky nad nabídkou a další tržní charakteristiky, a proto jsou ceny biopotravin v pražských obchodních řetězcích a bioprodejnách ve srovnání s cenou potravin konvečních vyšší průměrně o 80-95 % (viz tabulka 29).

Ceny biopotravin tedy ve srovnání s konvenčními potravinami vykazují jednoznačně významné navýšení. Rozdíl mezi cenou konvenčního zboží a zboží v biokvalitě se však odlišuje jak z hlediska místa nákupu, regionu, tak také s ohledem na jednotlivé komodity a jejich dostupnost. Nejnížší cenu lze získat u samotných producentů, tedy na farmách při tzv. nákupu „ze dvora“, který s sebou však přináší řadu komplikací a dalších nákladů, není proto zatím, vzhledem k nízkému počtu faremních prodejců a jejich vzdálenosti od větších měst, alternativou pro větší část spotřebitelů, byť v zahraničí, např. v Rakousku a Německu mají faremní prodejny na distribuci biopotravin významný podíl.

Největší část prodeje biopotravin je realizována ve specializovaných prodejnách a v maloobchodních řetězcích. Cenová hladina v obou typech prodeje je přibližně srovnatelná, odhlédneme-li od akčních či zaváděcích cen maloobchodních řetězců. Stále významnější podíl na prodeji biopotravin zaujímají elektronické obchody, které již v některých městech rozšířily svou nabídku i o čerstvé potraviny a ovoce a zeleninu.

7.2.1. Rozdíl v cenách biopotravin a konvenčních potravin v Praze v obchodních řetězcích a prodejně biopotravin.

Průběžné sledování cen biopotravin a konvenčních potravin v pražských maloobchodních řetězcích a specializovaných prodejnách ukazuje, že průměrný rozdíl v cenách biopotravin činil při posledním sledování v květnu 2008 95 %. Nárůst rozdílu v čase lze přičítat zvyšování počtu sledovaných položek až na konečných 102 položek dle spotřebního košíku Českého statistického úřadu v květnu 2008.

Tabulka 29. Rozdíl cen biopotravin a konvenčních potravin v pražských maloobchodech

Sledované období	Rozdíl v ceně
červenec 2007 (40 položek)	80%
říjen 2007 (59 položek)	88%
květen 2008 (102 položek)	95%

Zdroj: PRO-BIO LIGA

7.2.2. Rozdíl cen biopotravin na farmách, v pražských obchodních řetězcích a v bioprodejnách

Dle srovnání cen prováděného v pražských prodejnách v květnu 2008 byly ceny biopotravin ve specializované prodejně o přibližně 14 % vyšší, než ceny srovnatelných biopotravin v maloobchodních řetězcích. Nejvýraznější zvýšení ceny faremních produktů

v obchodní síti zaznamenáváme u nejběžnějších surovin - brambor, cibule, vajec. Naopak nejnížší rozdíl vykazují mléčné výrobky. Srovnání průměrných faremních cen vybraných biopotravin s cenami v obchodních řetězcích a specializované prodejně viz tabulka 30.

Tabulka 30. Rozdíl cen biopotravin na ekofarmách a v maloobchodě (květen 2008)

Produkt	% rozdíl mezi průměrnou cenou a průměrnou cenou v obchodních řetězcích	% rozdíl mezi průměrnou cenou a průměrnou cenou v bioprodejně
Brambory	153,6%	86,7%
Cibule	168,8%	200,0%
Jablka	78,3%	40,0%
Mrkev	8,0%	60,0%
Sýr tvrdý	4,0%	18,5%
Máslo	8,6%	19,1%
Mléko	2,7%	18,4%
Vejce	44,0%	90,0%
Vepřová krkoviče	45,2%	35,2%
Šunka	10,4%	45,2%
Průměrný rozdíl ze všech položek	41,7%	49,5%

Zdroj: PRO-BIO LIGA

8. Propagace, osvěta a vzdělávání

V oblasti propagace a osvěty ekologického zemědělství působí vedle orgánů státní správy řada neziskových organizací. Tradičně značnou část aktivit zajišťují organizace působící v oblasti ekologického poradenství (svaz PRO-BIO a jeho RC, Bioinstitut, o.p.s. a EPOS ČR).

V roce 2007 i 2008 se výrazněji do propagace biopotravin zapojily maloobchodní řetězce, jejichž reklamní aktivity se zaměřují na zvýšení znalosti korporátních značek biopotravin (např. BIOBIO – Plus Discount, Tesco Organic, Natur*Pur - Inter-spar, atp.) s vedlejším efektem zvyšování znalosti o biopotravinách. Během září až prosince 2007 proběhla dosud největší kampaň na propagaci ekologického zemědělství a biopotravin směřovaná jak na odbornou, tak spotřebitelskou veřejnost, Žiju Bio, koordinovaná Ministerstvem zemědělství a realizovaná reklamní agenturou Nexos X. Celková výše vynaložených prostředků činila 4 miliony korun. Na tuto jednorázovou kampaň na počátku roku 2008 navázala informační kampaň Evropské komise a SZIF na roky 2008-2010, v jejímž rámci bude na propagaci biopotravin mezi spotřebiteli vydáno více než 28 milionů Kč. Realizátorem kampaně je reklamní agentura Ogilvy&Mather. Dlouhodobou osvětu a poskytování informací spotřebitelské veřejnosti provozují také další organizace neziskového sektoru: PRO-BIO LIGA ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství, Liga ekologických alternativ (LEA), EkoConnect e.V., Hnutí Duha a další. V rámci svých činností v oblasti propagace Fair Trade produktů informují o ekologickém zemědělství a biopotravinách také společnosti pro Fair Trade (např. Centrum férového obchodu, Ekumenická akademie a další).

Mezi pravidelná periodika informující o problematice ekologického zemědělství již řadu let patří tištěný BIO měsíčník pro trvale udržitelný život (vydavatel vhpres), a také měsíční e-magazin Bioobchod určený především prodejcům a obchodníkům s biopotravinami (vydavatel Green Marketing).

V první polovině roku 2008 proběhly tradiční osvětové-propagační akce pro širokou veřejnost - Bartákův hrnec, odborná soutěž Česká biopotravina roku, spotřebitelská soutěž Nejoblíbenější česká biopotravina roku, Bioslavnosti ve Starém Městě či Biovíno v Pavlově pod Pálavou. Mezi nově vzniklé akce, které se uskutečnily v první polovině roku 2008 se řadí např. Karlovarské bioslavnosti na ekofarmě Kozodoj. Na podzim a během září - měsíce biopotravin se odehraje řada osvětových akcí, z nichž nejnavštěvovanější jsou pražský Biojarmark na Toulcově dvoře a Biosožinky v Nenačovicích.

Ekologické zemědělství České republiky bylo v únoru 2008 prezentováno prostřednictvím národního stánku na mezinárodním veletrhu Biofach v Norimberku. Mezi tuzemské veletrhy, kde bylo částečně představeno ekologické zemědělství a jeho produkty patřil v roce 2008 veletrh Biostyl (Praha), potravinářský veletrh Salima (Brno) a Veletrh zdraví (Ostrava).

8.1 Osvětové kampaně

8.1.1. Informační projekt Žiju bio 2007

Informační projekt probíhal od září do prosince 2007. Realizací byla pověřena agentura Nexos X, která zvítězila ve výběrovém řízení. Projekt byl zaměřen na rozvoj národní produkce biopotravin v České republice a vysvětlení pozitivního vlivu ekologického zemědělství na životní prostředí především cílové skupině konvenčních zemědělců a odborné i laické veřejnosti. Mezi hlavní cíle projektu patřilo zvýšení informovanosti spotřebitelů o ekologickém zemědělství s důrazem na národní produkci

biopotravin v České republice a dále zvýšení spotřeby českých biopotravin se zaměřením na spotřebitele a veřejnou správu.

Použité PR aktivity a marketingové nástroje

- **Direct mailing**, který byl rozeslán v průběhu kampaně cílové skupině zemědělců. Počet mailů významně přesáhl 5 000 ks. Webové stránky kampaně, které byly v návaznosti na existující weby a ostatní aktivity kampaně, umístěny na adrese – www.ziju-bio.cz. Návštěvnost stránek po dobu trvání projektu byla 12 763 návštěv.
- **Smart boxy**, využití reklamní plochy na telefonních budkách Telefonica O2. Plakáty byly vyvěšeny ve 12 krajských městech (mimo Prahu), ve dvou termínech na celkem 50 místech.
- **Informační linka pro zemědělce**. Přímé telefonní linky, které byly placené, doplnila ještě univerzální e-mailová adresa info@ziju-bio.cz. Každému, kdo na uvedený kontakt zaslal svůj dotaz, se dostalo písemné, fundované odpovědi v řádu 48 hodin. Celkový počet volajících dosáhl počtu 253.
- **Samplingové akce**, neboli ochutnávkové akce, které probíhaly již v průběhu září v obchodních domech ve vybraných městech v ČR. Celkem se jich zúčastnilo 9660 návštěvníků.

- **PR akce** sloužily pro oslovení jak zemědělské, tak i odborné veřejnosti. Byla využita renomovaná zemědělská a ekonomická periodika s nákladem vždy min. 20 000 ks. Těžiště PR kampaně spočívalo ve zpracování a vydání 3 tiskových zpráv (oficiálně podepsaných MZe).
- **Vzdělávání a osvěta** byly realizovány především prostřednictvím seminářů v Praze, Brně a Hořicích na téma „biopotraviny a jejich vliv na životní styl“, „marketing biopotravin“ nebo „ekologické zemědělství a systém kontroly v ekologickém zemědělství“. Celkem bylo na přednáškách přítomno 384 účastníků.

8.1.2. Reklamní osvětová kampaň MZe a SZIF 2008-2010

Realizace informační kampaně na propagaci biopotravin byla schválena Rozhodnutím Evropské komise v červenci 2007. Dne 3. dubna 2008 Ministerstvo zemědělství na tiskové konferenci oznámilo zahájení největší domácí kampaně na propagaci biopotravin. Po tři roky bude Ministerstvo propagovat biopotraviny a zvyšovat informovanost spotřebitelů, náklady na kampaň dosahují částky téměř 29 milionů Kč. Kampaň je financována z poloviny Státním zemědělským intervenčním fondem a z poloviny Evropskou unií. Realizátorem kampaně je agentura Ogilvy&Mather, mezi jejíž klienty patří společnosti jako Unilever, Procter&Gamble či Kraft Foods.

Cílem kampaně je zvýšit stupeň znalosti označení biopotravin v ČR a budovat dobrou image národní a evropské bio značky. Zároveň je ambiciózním záměrem kampaně – vzhledem ke zvoleným nástrojům – vysvětlit spotřebiteli komplexní problematiku vlivu vlastního spotřebitelského chování na způsob produkce potravin a na životní prostředí a rozdíly mezi konvenční zemědělskou produkcí a produkcí v režimu ekologického zemědělství (a jeho specifik – sezónnosti, prodeje ze dvora atp.).

Mezi zvolené nástroje a akce v rámci kampaně patří:

- **Inzerce v tisku** – především lifestyle média, deníky
- **Billboardy**, celkem 1 200 billboardů během celé kampaně (1. rok 600 ks, 2. rok 300 ks, 3. rok 300 ks). Pro billboardy a inzertu v tisku byly nafoceny reálné čeští ekofarmáři na svých farmách.
- **Road show** po obchodních centrech duben/květen/červen 2008 – Praha, Brno, Teplice, Mladá Boleslav, Plzeň, České Budějovice, Zlín – ochutnávky biopotravin
- **PR aktivity**, tisková konference, event pro novináře – návštěva na ekofarmě Chrást, výstupy v médiích
- **Webové stránky**, www.jimebio.cz
- **Info linka**
- **Letáky**, čekárny gynekologů a pediatri; místa prodeje – hypermarkety
- **Direct mail**, oslovení matek z dětmi
- **Produktové balíčky** pro matky do porodnic, obsahují letáček s informacemi o EZ a biopotravinách a vzorek bio fenýklového čaje
- **Bio den**
- **Internetová soutěž** bio receptů
- **Průzkum** dopadu kampaně

Celá kampaň bude pracovat s rozpočtem 28 917 000,- Kč. Z tohoto rozpočtu je 50 % hrazeno Evropskou komisí a 50 % SZIF. V prvním roce kampaně (zahájené na konci března roku 2008) bude rozpočet činit 18 552 100,- Kč v dalších letech budou náklady kampaně 5 604 900,- Kč respektive 4 760 000,- Kč.

8.1.3. Česko hledá české biopotraviny

Kampaň Hnutí DUHA jejímž cílem bylo, prostřednictvím tlaku spotřebitelů, přimět významné výrobce potravin zavést do svého sortimentu potraviny v biokvalitě. Kampaň byla zahájena v červnu roku 2007. Na základě provedeného průzkumu byly vybrány firmy na něž bude kampaň cílena. Největší důraz byl kladen na společnost Pribina a firmu United Bakeries.

Mezi nástroje, které kampaň využívala patřily:

- **Webová stránka** www.ceskebiopotraviny.cz, z ní mohli spotřebitelé vybraným výrobcům zasílat emaily požadující zavedení výroby biopotravin, a jež obsahuje informace o biopotravinách a ekologickém zemědělství, novinky o nabízených bio výrobcích na českém trhu, kvízy, soutěže, recepty a další.
- **Korespondenční lístky** adresované společnosti Pribina.
- **Osvětové akce a reklamní akce** „Hledá se česká buchta“. V tramvajích a v příměstských vlacích v Brně i v Praze, na citylightech na pražském hlavním nádraží či na velkoformátových samolepkách na bocích brněnských tramvají se tak po celý květen objevoval zmíněný slogan s vyobrazením nakousnuté povidlové buchty. Podobně jsou komerčně i nekomerčně zveřejňovány bannery se stejným obsahem

na mnohých internetových stránkách.

- **PR aktivity**, prezentace tématu českých biopotravin v médiích.

Dalším cílem kampaně bylo rozšíření lokálních tržních struktur jako odbytišť pro české ekozemědělce a zdrojů kvalitních potravin pro místní komunity. Hnutí DUHA vytvořilo balíček informačních materiálů, který obsahuje mimo jiné brožuru Čerstvé potraviny na dosah: Založte si s přáteli bioklub. Vše je k dispozici jak v tištěné, tak elektronické podobě (DVD) a volně ke stažení na www.hnutiduha.cz/bio. V mateřských centrech byly pořádány besedy a semináře o ekologickém zemědělství, biopotravinách a bioklubech.

Projekt byl podpořen grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti. Náklady kampaně byly vyčísleny na přibližně 700 tisíc Kč.

8.1.4. Informační poradenské centrum PRO-BIO LIGY

Dlouhodobá informačně osvětová aktivita PRO-BIO LIGY, odborné spotřebitelské pobočky svazu PRO-BIO, se zaměřuje na poskytování informací a služeb cílové skupině spotřebitelů, studentů a médií. V současné době nabízí IC každý pracovní den v době mezi 9-16 hodinou služby knihovny čítající přes 800 svazků, spotřebitelskou poradnu pro zájemce o biopotraviny, ekologické zemědělství a ekologicky příznivý životní styl, poradenskou činnost při studijních aktivitách (diplomové,

bakalářské práce). Liga pořádá exkurze na vybrané ekostatky, organizuje a zajišťuje přednášky a semináře, organizuje odběrové místo biopotravin pro spotřebitele, vydává bulletin Biospotřebitel a propagační materiály, dvakrát ročně realizuje srovnávací test cen a nabídky biopotravin a organizuje spotřebitelskou soutěž o nejoblíbenější českou biopotravinu roku – ČESKÉ BIO. Mezi nástroje, které jsou v projektu IC využity patří:

- **Webová stránka** www.biospotrebitel.cz, určená široké veřejnosti s informacemi o biopotravinách a ekologickém zemědělství, její součástí je komplexní adresář subjektů, které mají spotřebitelům co nabídnout - ekofare, prodejny biopotravin, restaurací a výrobců biopotravin, aktuality a akce v oblasti EZ, novinky na trhu biopotravin, aktuální sezónní nabídka bioproduktů ekofare i poptávka po sezónních pracovnících a dobrovolnících a virtuální poradna pro spotřebitele.
- **Informační linka a webová poradna** pro širokou veřejnost.
- **Vzdělávací a osvětové akce** - přednášky o EZ a biopotravinách pro studenty a širokou veřejnost, exkurze na ekostatky.
- **Publikační činnost** - příprava a tisk letáků a publikací.
- **PR aktivity** prezentace tématu biopotravin a EZ v médiích.

Aktivity Informačního centra byly v roce 2008 podpořeny MZe, MŽP a NSSEV Pavučina částkou cca 1 milion Kč celkem.

8.2. Veletrhy a výstavy

8.2.1. Biofach 2008

Ve dnech 21. až 24. února 2008 proběhl v Německém Norimberku hlavní světový veletrh bioproduktů a nejdůležitější setkání odborníků z biosektoru, BioFach 2008. Tento ročník, na němž se představilo na 2 600 vystavovatelů byl zaměřen na biovíno, jehož prodej v Evropě v roce 2006 výrazně vzrostl. Biofach navští-

valo asi 45 000 návštěvníků. Novinkou byla vinařská hala 4A. Čeští výrobci bioproduktů se společně s Ministerstvem zemědělství prezentovali na národní expozici v hale 5.

8.2.2. Biostyl 2008

Třetí ročník mezinárodního veletrhu zdravého života a zdravého životního styl s podtitulkem „Vše o zemi, všem pro zemi“ probíhal ve dnech 27.– 30.3. 2008 v Průmyslovém paláci na pražském Výstavišti. Mezi vystavovateli byli zástupci výrobců biopotravin, prodejců a oborových organizací. Veletrh navštívilo přes 16,5 tisíce platících návštěvníků. Výstavní plocha se oproti loňsku zvětšila o cca 450 m² a počet vystavovatelů vzrostl na 290. Přesto oproti loňskému ročníku výrazně poklesl počet vystavovatelů z řad ekozemědělců. Součástí veletrhu byl i BIO SUMMIT 2008 – Mezinárodní odborná konference na téma Biopotravin v maloobchodě. Na veletrhu byly také slavnostně vyhlášeny výsledky soutěže Nejoblíbenější česká biopotravina roku – České bio 2008.

8.2.3. Salima 2008

V prvním březnovém týdnu roku 2008 se na brněnském výstavišti uskutečnila největší přehlídka potravinářství a přidružených oborů, SALIMA 2008. Hlavním tématem letošního ročníku veletrhu bylo ekologické zemědělství a biopotraviny. Veletrh byl zaměřen především na kvalitní biovýrobky českého původu, které byly zviditelněny prostřednictvím zvláštní expozice „biopotraviny“ s možností ochutnávek. Na veletrhu byly vyhlášeny výsledky šestého ročníku odborné soutěže „Česká biopotravina roku“, jejímž vyhlášovatelem je svaz ekologických zemědělců PRO-BIO, a jejímž partnerem se spolu s Potravinářskou komorou ČR poprvé stala i společnost Veletrhy Brno.

8.3. Konference

8.3.1. Konference Ekologické zemědělství 2007

Česká zemědělská univerzita uspořádala ve dnech 6.-7. 2. 2007 konferenci na téma ekologické zemědělství. Konference byla rozdělena na odbornou a vědeckou část. Odborná část zahrnovala dva semináře pro ekologické zemědělce. První část se zaměřila na rostlinnou výrobu: pěstování řepky a obilnin v ekologickém zemědělství, regulace plevelů, zelinářství a ovocnářství v EZ a další. Přednášky vedli odborníci z České i Slovenské republiky. Ve druhé části odborného semináře, zaměřeného na živočišnou výrobu byla přiblížena témata: chov zvířat v EZ a trvalé travní porosty.

Vědecká část konference byla zaměřena zejména na kvalitu ekologické produkce – hodnocení kvality půdy v ekologickém zemědělství, řízení živin v ekologickém zemědělství, skladba bílkovin a kvalita ozimé pšenice z ekologického a konvenčního způsobu pěstování a jiné. Přednášky vedli čeští i zahraniční odborníci.

Konferenci organizovala KRV FAPPZ ČZU v Praze s pomocí Zemědělské společnosti při ČZU v Praze, Svazu ekologických zemědělců PRO-BIO, Bioinstitutu Olomouc a Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

8.3.2. Bioakademie 2007

Mezinárodní konference o ekologickém zemědělství. Hlavními tématy 7. ročníku Bioakademie, který se konal v termínu 27.-29. 7. 2007 v Lednici na Moravě, byly role ekologického zemědělství ve vztahu k ochraně krajiny a klimatickým změnám.

nám, faremní zpracování biopotravin a specifika chovu prasat a ryb v biokvalitě. Čeští zpracovatelé biopotravin opětovně upozornili na příčiny nízké produkce biopotravin v České republice a poukázali na problematiku faremního zpracování a jejich následného odbytu.

Bioakademie se uskutečnila také v roce 2008. Osmý ročník konference se konal v termínu 3.-5. 9. 2008, tématem konference, která je rozdělena na vědeckou a praktickou část, byly „Nové poznatky vědy a výzkumu v ekologickém zemědělství“. Tradičním programem Bioakademie je prezentace nejaktuálnějších témat z oblasti ekologického zemědělství formou praktických přednášek, které byly v září 2008 zaměřeny zejména na oblast tržní produkce

a zajištění kvality biopotravin. Vědecká konference představila nové přístupy v pěstování obilovin a výzkumu kultivarů v ochraně a výživě rostlin. Program uzavřely exkurze do ekologicky hospodařících podniků v České republice, na Slovensku a v Rakousku.

8.3.3. Konference Vino-Envi

Konference s mezinárodní účastí zaměřená na problematiku přechodu ze systému konvenční a integrované produkce na bioprodukcí hroznů a vína. Cílem bylo zvýšit informovanost o moderních technologiích v ochraně révy vinné v ekologickém režimu hospodaření, o zkušenostech zahraničních biovinářů a o marketingových analýzách trhu s biovinou. Konference proběhla 6.-7. 9. 2007 v Mikulově, hlavním organizátorem akce byl Svaz integrované produkce hroznů a vína.

V roce 2008, ve dnech 11. a 12. září proběhl druhý ročník této mezinárodní vinohradnicko-vinařské konference, zaměřené na ekologické vinohradnictví a produkci biovína. Hlavním tématem byla půda jako základ ekologického vinohradnictví.

8.3.4. Biosummit 2008

Setkání podnikatelů a odborníků zabývajících se ve středoevropském prostoru trhem s biopotravinami se konalo 27. 3. 2008 v Průmyslovém paláci na Výstavišti v Praze a zúčastnilo se jej 250 účastníků. Konference byla rozdělena do tří částí: stav na trhu biopotravin, biopotraviny a jejich prodej, marketing biopotravin a category management biopotravin. Vystoupila řada českých i zahraničních hostů.

8.4. Soutěže

8.4.1. Česká biopotravina roku

V březnu roku 2008 byly vyhlášeny výsledky 6. ročníku soutěže Česká biopotravina roku 2007. Celkovým vítězem odborná porota vyhlásila Pošumavský biomed. Soutěž byla ve svém šestém ročníku rozdělena do 4 kategorií (pečivo, nápoje, mléčné výrobky a pochutiny – ostatní). Vítězem kategorie pečivo se staly Celozrnné špaldové kreky s dýňovým semínkem a česnekem Biopekárny Zemanka. V kategorii mléčné výrobky zvítězil Bio kysaný nápoj jahoda z Mlékárny Valašské Meziříčí, s.r.o. Kategorii nápoje vyhrál Hostětínský sirup z černého bezu společnosti Tradice Bílých Karpat, s.r.o. Poslední kategorii (pochutiny – ostatní) vyhrál již zmiňovaný celkový vítěz Pošumavský biomed. Do soutěže bylo přihlášeno 70 výrobků. Vyhlášovatelem je svaz PRO-BIO, organizátorem a odborným garantem byl Mgr. Tomáš Václavík, Green Marketing. Výsledky soutěže byly vyhlášeny v rámci veletrhu SALIMA 2008.

8.4.2. Nejoblíbenější česká biopotravina roku

Spotřebitelská soutěž navazující na odbornou Českou biopotravinu roku. Vyhlášovatelem a organizátorem soutěže byla PRO-BIO LIGA ve spolupráci se společností Incheba Praha. Spotřebitelé mohli od 14.2. do 30. 3. 2008 hlasovat pro jednu ze 76 nominovaných biopotravin, a to formou anketních lístků či elektronicky na adrese www.biospotrebitel.cz. Vítězem soutěže se staly Čoko-kokosky se špaldovou moukou

z Biopekárny Zemanka, na druhém místě se v hodnocení spotřebitelů umístil bílý jogurt z kozího mléka z rodinné farmy Pavla a Jitky Dobrovolných DORA, třetí místo získala hrušková pálenka z hrušek Madame Verte ze Zámeckých sadů Chrámce manželů Syrovátkových.

8.5. Bio dětem

8.5.1. Biopotraviny do škol

Cílem projektu „BIOPOTRAVINY DO ŠKOL“ bylo postupné zavádění biopotravin do školních stravovacích zařízení. Plánovaným dlouhodobým výstupem projektu je cílená osvěta biopotravin, pravidelný odběr biopotravin z místních farem a upevňování pozitivních vztahů mezi spotřebiteli a farmáři. Do projektu bylo zařazeno 7 stravovacích zařízení v Jihomoravském kraji a Vysočině (realizoval EPOS v rámci projektu OPRLZ). Obdobný projekt se stejným cílem probíhá také v 1 mateřské škole v Praze (realizuje PRO-BIO LIGA).

8.5.2. Letní tábor píšťalka

Na ekofarmě Kozodoj (Karlovarský kraj) proběhl první dětský letní „bio“ tábor. Ve dvou turnusech se zde měly děti možnost seznámit s ekologickým hospodářstvím a získat představu o zemědělství a výrobě základních potravin. Letní tábor Píšťalka byl součástí projektu organizace EkoConnect „Učíme se na statku“, který se ve spolupráci s jednotlivými farmáři (zatím zejména v Německu) snaží přiblížit lidem a zejména dětem původ potravin a vytvořit v nich tak odpovědný vztah k životnímu prostředí a ekologickému zemědělství. Druhý ročník proběhl v srpnu 2008.

8.5.3. BIOfest ve Starém Městě

První hudební biofestival ve Starém Městě pod Sněžníkem se konal 2. 6. 2007. V parkovém areálu společnosti PRO-BIO Staré Město vystoupily za účasti posluchačů z celého kraje hudební skupiny Gaia Mesiah, Volant, S.P.S., Pod Černý vrch, Boron, Senzace příštího léta, Dukla vozovna a další. Součástí programu se staly ochutnávky biopotravin, opékání bioberana a řada dalších akcí.

9. Vzdělávání v EZ

9.1. E-learningový program

V prosinci roku 2006 proběhlo testování e-learningového programu Ecologica v rámci projektu Leonardo da Vinci, který je určen pro vzdělávání poradců v ekologickém zemědělství, ekologických zemědělců a studentů zemědělských univerzit. Obsah kurzu spoluvytvářelo 8 výzkumných vzdělávacích institucí ze 7 států EU, obsahuje 14 kapitol, které zahrnují kompletní problematiku ekologického zemědělství a poradenství. Testovacího kurzu se zúčastnilo 18 studentů Jihočeské univerzity a 7 poradců v ekologickém zemědělství. 1. oficiální dvouetapová výuka, které se zúčastnilo 35 studentů, proběhla v roce 2007. V České republice je kurz dostupný v českém a anglickém jazyce a zaštiťuje ho Jihočeská univerzita. V současné době je připravena pro výuku již hrazená verze kurzu, který je zakončen certifikátem o absolvování v rámci programů celoživotního vzdělávání Jihočeské univerzity.

9.2. Praktický kurz ekologického zemědělství

Roční kurz vzdělávání určený laické i odborné veřejnosti se zaměřením na praktickou výuku probíhal od března roku 2007 do ledna 2008. Kurzu se zúčastnilo 23 „studentů“, kteří v jeho průběhu absolvovali 10 dvoudenních seminářů. Praktická cvičení probíhala na Biofarmě Sasov pod vedením Josefa Sklenáře. Teoretickou část lektorovali odborníci z ČR i zahraničí a jejím odborným garantem byl Ing. Jiří Urban. Součástí kurzu byly exkurze do ekologických podniků v ČR a v Rakousku a účast na konferenci Bioakademie. Kurz zajišťoval Bioinstitut, o.p.s., společně s Biofarmou Sasov a Střední školou obchodu a služeb v Jihlavě.

9.3. Kurzy a vzdělávání pro ekologické zemědělství v rámci projektů sítí agroenvironmentálních informačních středisek projektů OPRLZ koordinovaných MŽP

V rámci realizace projektů podpořených z Evropského sociálního fondu bylo uskutečněno velké množství školení, kurzů a exkurzí, které pořádali: EPOS Brno, Zera Agency Náměšť nad Oslavou, PRO-BIO Šumperk, PRO-BIO RC Litomyšl, PRO-BIO RC Jeseníky, PRO-BIO RC Moravská brána, PRO-BIO RC Bílé Karpaty, Bioinstitut,

o.p.s. Olomouc, Daphne ČR, PRO-BIO RC Šumava a další. Uskutečněné akce a výstupy u nich jsou k dispozici na internetových stránkách:

- www.agro-envi-info.cz
- www.zeraagency.eu
- www.pro-bio.cz
- www.zdravakrajina.cz
- www.bioinstitut.cz
- env.isumava.cz

9.4. Poradenství pro ekologické zemědělství

Poradenství pro ekologické zemědělce je realizováno zejména profesními organizacemi a soukromými poradci (akreditovanými i neakreditovanými). Členům svazu PRO-BIO zajišťují poradenství regionální centra (RC) svazu PRO-BIO, která disponují specializovanými poradci akreditovanými MZe. RC pracují v některých oblastech velmi dobře (jsou zde kromě samozřejmé přípravy na kontrolu EZ např. zpracovávány také investiční projekty v rámci PRV či specializované poradenství se zaměřením na kvalitu tržní produkce). Jinde doplácí kvalita poradenství pro EZ na malý počet ekofarem v regionu či na pasivitu RC. Ekofarmy, které nejsou členy svazu PRO-BIO, mohou využít služeb soukromých poradců. Mezi organizace působící v oblasti poradenství EZ patří vedle PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců, o.s. (Šumperk a 11 regionálních center v ČR), také EPOS Spolek poradců v ekologickém zemědělství České republiky, o.s. (Brno) a Bioinstitut, o.p.s. (Olomouc), který nabízí specializo-

vané poradenství v oblasti péče o krajinu a zvyšování biodiverzity na ekologických farmách a vedení faremních plánů; Green Marketing (Brno) působící zejména v oblasti propagace a marketingu biopotravin. Základní poradenství pro EZ v některých krajích zajišťují v malé míře i pobočky sítě 13 krajských informačních středisek pro rozvoj zemědělství a venkova (KIS), nejvíce aktivní je v tomto ohledu KIS v Karlovarském, Moravskoslezském, Jihomoravském a Olomouckém kraji. Vedle individuálního poradenství, které probíhá převážně přímo na farmách, organizují výše jmenované oborové organizace řadu tematických seminářů určených zejména pro ekozemědělce a zpracovatele biopotravin. Seznam poradců, kteří jsou školeni a akreditováni Ministerstvem zemědělství ČR prostřednictvím ÚZPI, je pravidelně aktualizován na stránkách ÚZPI.

Usnesením vlády 408/2008 byl 16. dubna 2008 schválen Rozvojový program environmentálního poradenství v České republice (dále jen „program“) pro období 2008–2013. Jeho účelem je stanovení strategických opatření (priorit) v oblasti poradenství zaměřeného na životní prostředí v České republice pro období 2008 až 2013. Dosud nebyl pro tuto oblast obdobný samostatný materiál vypracován, a proto se jedná o stěžejní strategický dokument, podle kterého se bude environmentální poradenství systematicky a koordinovaně rozvíjet. Na program budou následně navazovat koncepční a metodické materiály zpracované především do Realizačního plánu, který bude obsahovat konkrétní aktivity v jednotlivých opatřeních, včetně odpověd-

ností a způsobu sledování efektivity. Realizační plán bude vždy po třech letech vyhodnocen a aktualizován.

9.5. Výuka ekozemědělství ve školství

V rámci středoškolského vzdělání je výuka EZ obsažena v rámcových výukových programech pro zemědělské obory. Některé střední odborné zemědělské školy mají v rámci studijního oboru Agropodnikání rozšířenou výuku o EZ jak v teoretické (Humpolec, Dalovice, Rožnov pod Radhoštěm, Šumperk, Staré Město u Uherského Hradiště), tak v praktické oblasti (např. Školní statek SZeŠ Dalovice).

V rámci vysokého školství se ekologické zemědělství v různých podobách vyučuje na všech zemědělských univerzitách (ČZU Praha, MZLU Brno, JČU České Budějovice) i na některých fakultách s přírodovědným zaměřením (např. Přírodovědecká fakulta UP Olomouc). Na České zemědělské univerzitě v Praze (ČZU) se předmět Ekologické zemědělství vyučuje na Fakultě agrobiologie, přírodních a potravinových zdrojů (FAPPZ), ale také na Institutu tropů a subtropů. V akademickém roce 2008/09 otevře ČZU na FAPPZ nově akreditovaný bakalářský studijní program s názvem Ekologické zemědělství. Absolvent tohoto nového bakalářského programu bude moci pokračovat studiem některého ze stávajících navazujících magisterských programů na ČZU. Ekologické zemědělství se vyučuje také na Agronomické a Provozně ekonomické fakultě Mendelovy lesnické a zemědělské univerzity v Brně. Na Univerzitě Palackého v Olomouci

probíhá výuka ekologického zemědělství v rámci předmětu Agroekologie, pedologie a disciplín souvisejících s krajinou ekologií a krajinným plánováním (každý předmět navštěvuje minimálně 20 studentů). V současné době probíhá na UP výzkum související s ekologickým zemědělstvím, zejména s otázkami agroekologickými, kvalitou půdy a vlivem na krajinu a jednotlivé složky životního prostředí. Výzkum je financován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem životního prostředí a Národní agenturou pro zemědělský výzkum. Magisterský studijní obor Agroekologie na Zemědělské fakultě Jihočeské univerzity nabízí svým studentům zvolit si ekologické zemědělství jako jednu ze dvou specializací tohoto oboru. V akademickém roce 2007/08 bylo v sekci ekologického zemědělství na Katedře agroekologie JU vypsáno 29 témat bakalářských a diplomových prací. Téma biopotravin přednáší také Prof. Ing. Jana Hajšlová, CSc. z Ústavu chemie a analýzy potravin na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze (VŠCHT), v rámci předmětu Bezpečnost potravin. Ústav chemie a analýzy potravin VŠCHT participuje na projektu 6. rámcového programu QLIF (Quality of Low Input Food), který koordinuje University Newcastle ve Velké Británii. Projekt je zaměřený na posouzení vlivu způsobu hospodaření na kvalitu produkce.

10. Mimoprodukční funkce ekologického zemědělství

10.1. Ekozemědělci přírodě – s bio kvete rozmanitost

V roce 2006 se Česká republika zapojila do mezinárodního programu „Ekozemědělci přírodě“, jehož cílem je ochrana přírody a krajiny na úrovni ekologických farem. Program, který v České republice zajišťuje Bioinstitut, o.p.s., byl v první fázi zaměřený zejména na obecnou osvětu mezi ekozemědělci. Cílem je oslovit ekosedláky, kteří

mají zájem o zvyšování biologické rozmanitosti na svých farmách, a vytvořit postupně informovanou komunitu, která se bude chtít na opatřeních, které biodiverzitu zvyšují, aktivně podílet. Byl založen Klub ekozemědělců přírodě, který v současné době sdružuje 32 členských farem (tzn. 8 054 ha, což představuje 2,5 % z ekologicky obhospodařovaných ploch v ČR). Dále byla navržena síť 9 modelových farem, na kterých v průběhu roku proběhly přírodovědné průzkumy a které jsou ochotny kromě běžných zásad ekozemědělství (EZ) aktivně zavádět prvky ochrany přírody. Navíc je důležité, že tuto zkušenost předávají dalším zemědělcům a prezentují ji i široké veřejnosti (spotřebitelům a médiím). Tím se zlepšuje obraz EZ v očích odborné i laické veřejnosti a prezentují se environmentální výhody tohoto způsobu hospodaření. O aktuálním dění s tematikou biodiverzity se mohli ekozemědělci po celý rok dozvědět z pravidelného Zpravodaje v časopisu Bioměsíčník.

„První fázi považujeme za zdařilou,“ říká vedoucí projektu Karolína Dytrtová z Bioinstitutu. „Pokud ale v budoucnu nepodnítíme účinnou a státem podporovanou realizaci opatření šetrných k přírodě a krajině, zůstane projekt jen na úrovni hrstky nadšenců,“ komentuje situaci. Problém vidí pracovníci Bioinstitutu v nastavení dotačního systému agro-environmentálních titulů v České republice, který nedostatečně zohledňuje mimoprodukční zemědělské plochy a nezohledňuje kvalitu individuálního přístupu zemědělců k péči o krajinu. Další část projektu se tedy zaměřuje na komunikaci se státní správou a prosazování změn v dotačních systémech, které by směřovaly k efektivnější podpoře biologické rozmanitosti na zemědělské půdě. Projekt je hrazen grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občan-

ské společnosti, s přispěním lichtenštejnské nadace Sonnenwiese Stiftung prostřednictvím FiBL Frick.

10.1.1. Představení zapojených podniků

Většina českých sedláků vnímá svou roli zemědělce pouze jako producenta potravin. K pozici farmáře – uvědomělého zahradníka krajiny – se u nás zatím hlásí málokdo. Výjimku tvoří farmy zapojené v síti Ekozemědělci přírodě, kde je aktivní přístup k údržbě krajiny nedílnou součástí hospodaření.

nadace rozvoje
občanské společnosti

eea grants
Iceland Liechtenstein Norway

norway grants

10.1.1.1. Ekologické hospodaření na loukách a pastvinách Přemyslovského sedla

Jedno z nejkrásnějších míst Hrubého Jeseníku, Přemyslovské sedlo, je od poloviny 17. století zemědělsky obhospodařováno. Pestrou mozaiku políček, luk a pastvin jednotlivých hospodářství vystřídaly po kolektivizaci rozsáhlé komplexy scelených pozemků. O návrat k šetrnější péči o toto jedinečné území se zasloužil Ing. Ivan Pur, který zde od roku 1994 hospodaří ekologicky. Podnik „Letní stráň“ se specializuje na chov starého skotského masného plemene galloway. Snaží se vycházet vstříc přírodě a hospodaří na druhově bohatých lučních společenstvech tak, aby zachovával pestrost travních porostů a vytvářel prostředí pro nejrůznější zástupce živočišné říše. V roce 2008 bylo Přemyslovské sedlo vyhlášeno jako přechodně chráněná plocha „Letní stráň“.

Ekologické zemědělství se citlivě přizpůsobuje jak půdním a klimatickým podmínkám, tak potřebám ohrožených druhů. Zachování a dalšímu růstu populací vzácných rostlin a živočichů hospodář však napomáhá i vědomým vytvářením „míst pro přírodu“, která také dotvářejí krásu obhospodařované krajiny. Udržování remízků, solitérů, snosů kamení, vytváření větrolamů, stejně jako postupné sklizení sečených ploch představuje úkryt i zdroj potravy pro drobné živočichy. Posunutí seče na přelom července a srpna umožňuje dozrát a vysemenit vstavačům a dalším ohroženým druhům rostlin. Jedinečnost přírody Přemyslovského sedla byla potvrzena botanickými a zoologickými průzkumy. Na lokalitách „Letní stráně“ byly zjištěny výskyty mnoha ohrožených rostlin a živočichů – z rostlin např. prstnatec fuchsův (*Dactylorhiza fuchsii*), prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), pětiprstka žežulník (*Gymnadenia conopsea*), lilie cibulokonosná (*Lilium bulbiferum*), z motýlů batolec duhový (*Apatura*

iris), modrásek lesní (*Cyaniris semiargus*) nebo ohniváček modrolehlý (*Lycaena alciphron*), z ptáků pak chřástal polní (*Crex crex*) či tuhýk obecný (*Lanius collurio*).

10.1.1.2. Ekologické hospodaření na úbočí Janovy hory

Horská Farma Hucul se nachází v obci Vítkovice v západní části Krkonoš. Rodina Karbusických zde ekologicky hospodaří na 300 hektarech svažitých luk a pastvin, které sahají až do nadmořské výšky 1 100 m a leží přímo nebo v sousedství Krkonošského národního parku. V 80. letech bylo hospodářství jedním ze dvou míst v tehdejší Československu, kde probíhala intenzivní záchrana genofundu huculských koní. Osmdesátihlavé stádo, které se dnes na svazích kolem farmy pase, patří kvalitou a velikostí mezi nejlepší huculské chovy v České republice. Typicky horské klima je vhodným prostředím i pro skotský náhorní skot Highland. Koním i skotu prospívá celoroční chov na pastvinách, a to i v drsných zimních měsících. Farma provozuje agroturistiku s ubytováním ve vlastním penzionu. Maso ze zvířat porážených v nedalekých jatkách lze ochutnat v útulné restauraci. Malé stádo koz slouží pro potěšení návštěvníků. Faremním produktem je kompost ze surovin ekologického zemědělství.

Farma Hucul je příkladem podniku, který naplňuje tzv. multifunkční model ekologického zemědělství. Teoretické principy udržitelného hospodaření se zde naplňují přímo v praxi. Přínosy ekofarmy odráží široké spektrum činností.

Ekonomické přínosy:

- celoroční zaměstnanost v regionu, ve kterém je práce jen sezónní
- agroturistika (restaurace, penzion, jízdy na koních) a podpora venkovské turistiky
- propagace místních produktů

Ekologický přínos:

- šetrné hospodaření bez chemie (bez herbicidů, bez používání hormonů, preventivního podávání antibiotik a chemoterapeutik zvířatům)
- welfare zvířat (pastva bez ostnatého drátu, celoroční pobyt venku a individuální přístup ke zvířatům jsou samozřejmostí)
- kompostování organické hmoty (tráva, hnůj)
- péče o krajinný ráz
- zachování a podpora biodiverzity

Sociální přínos:

- ekologická výchova v praxi (letní jezdecké tábory, práce dobrovolníků na farmě)
- upevňování přímých vazeb mezi zemědělcem a spotřebitelem (exkurze, dny otevřených dveří)
- zakládání nových tradic (každoroční křtiny hříbat)
- zázemí pro rekondiční jízdy pro handicapované děti

Po staletí udržovaná horská kulturní krajina se postupně proměňuje. Pravidelná péče o svažité louky a pastviny s charakteristickými kamennými snosy a zídkami vyžaduje velké úsilí, které je ochotno vynakládat stále méně lidí. Rodina Karbusických je jednou z mála, která v tomto kraji ještě hospodaří. Udržování bezlesých stanovišť extenzivní pastvou a citlivou sečí je zásadní, jak pro udržení krajinného rázu, tak pro zachování těchto specifických, pro mnoho rostlinných a živočišných druhů životně důležitých lokalit. Výsledkem je vysoká druhová diverzita s přítomností řady chráněných druhů rostlin, jako např. vstavače z čeledi Orchideaceae, několik desítek druhů jestřábníků rodu *Hieracium*, lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*), hořec tolitový (*Gentiana asclepiadea*), bledule jarní (*Leucojum vernum*), bradáček vejčitý (*Listera ovata*), pětiprstka žežulník (*Gymnadenia conopsea*). Potůčky a podmáčené plochy zase lemují pcháče (*Cirsium spp.*), blatouchy (*Caltha spp.*), skřípina lesní (*Scirpus sylvatica*), krabilice chlupatá (*Chaerophyllum hirsutum*), devětsil bílý (*Petasites albus*) či řeřišnice hořká (*Cardamine amara*). Na loukách žije ohrožený pták chřástal polní (*Crex crex*), jemuž hospodář přizpůsobuje termín seče, aby mohl úspěšně vyhnízdit.

10.1.1.3. Ekologický chov prasat v Sasově u Jihlavy

Biofarma Sasov je jedním z mála ekologických podniků v České republice s uzavřenou vazbou rostlinné a živočišné

produkce s využitím orné půdy. I v podmínkách Českomoravské vrchoviny zde dokáží na orné půdě vypěstovat kvalitní krmiwa a výpěstky určené na prodej (obiloviny, řepku, brambory i zeleninu) bez použití chemie. Jedinečný je zde ekologický chov prasat, při kterém se připouští kojící prasnice. Jedná se o rodinný chov s přirozenou plemenitbou, kdy je matka ustájena se svými selaty až do jejich stáří 90 dnů, což má velmi pozitivní vliv na zdraví, vitalitu a pohodu všech zvířat. To vede spolu s kvalitním ekologickým krmením a pohodou zvířat v následném výkrmu k vynikající kvalitě biovepřového ze Sasova. Rozmanitost druhů na všech úrovních zemědělského a zejména ekologického hospodaření přispívá k vytváření sítě vztahů. Ty prospívají půdě, pěstovaným rostlinám, chovaným zvířatům, přírodě. Ekologičtí zemědělci tyto vzta-

hy podporují – promyšlenými osevními postupy, použitými druhy a odrůdami plodin; zakládáním a péčí o nezemědělské plochy, které umožňují život planě rostoucím rostlinám a divoce žijícím živočichům. Některé vztahy jsou přímo součástí biologické ochrany rostlin. Ta spočívá v podpoře obnovy samoregulačních mechanismů, kdy přirození nepřátelé dokáží udržet škůdce pod prahem škodlivosti, bez nutnosti použití pesticidů. Na orné půdě pěstuje Josef Sklenář mimo jiné i řepku olejnou; na jejích porostech probíhá výzkumný projekt ČZU Praha QG 50107 „Možnosti snížení spotřeby pesticidů při pěstování olejnin“. Blanokřídlí lumčíci z čeledi *Ichneumonidae* regulují larvy blýskáčků, chalcidky z čeledi *Pteromalidae* a *Eulophidae* regulují larvy šešulových škůdců. Na redukcii se rovněž podílejí významní predátoři – pavouci, sluněčka, dravé mouchy a střevlíci. Josef Sklenář se věnuje vzdělávání zájemců o ekologické hospodaření, na jeho farmě probíhaly Praktické kurzy ekologického zemědělství aneb „poznejte s námi celý hospodářský rok na ekologickém statku“.

10.2. Agroturistika

Dle Programu rozvoje venkova, není v České republice doposud plně rozvinuta venkovská turistika a není využit potenciál zemědělských farem v oblasti agroturistiky. Cestovní ruch přitom vykazuje nejdynamičtější růst, kdy poskytuje mnoho pracovních příležitostí i pro nekvalifikované pracovní síly a zvyšuje odbyt místních specialit a řemesel. Právě proto je vznik a provoz agroturistických farem podpořen v rámci PRV prostřednictvím Osy III.1.3 a) a b) Podpora cestovního ruchu. Podpora je určena na vybudování rekreační infrastruktury a rekreačních zařízení, včetně navazujících služeb pro turistiku pěší, vodáckou či lyžařskou ve venkovských oblastech. Ekologičtí zemědělci, kteří budou žádat o dotaci v rámci tohoto opatření budou bodově zvýhodněni.

Podporou a certifikací zařízení zemědělské turistiky se u nás zabývá jednak Evropské centrum pro eko-agro turistiku, ECEAT, v jehož registru je 20 agroturistických farem v ČR, z nichž 10 je zařazeno v režimu ekologického zemědělství. Další organizací, která sdružuje agroturisticky zaměřené podniky je Svaz venkovské turistiky, který je sdružením podnikatelů ve venkovském cestovním ruchu a dalších příznivců. Svaz venkovské turistiky certifikuje ubytovací zařízení zaměřená na tzv. ubytování v soukromí, v jeho registru je celkem 193 certifikovaných ubytovacích míst, z toho je 46 farem, které se deklarují jako ekologické.

11. Publikace a propagační materiály

- Rádce ekologického zemědělce (JU ZF, 2007) – poradenské listy pro ekozemědělce zejména zaměřené na ekologické pěstování tržních plodin – pšenice setá, špalda, jarní ječmen, brambory, pohanka, oves.
- 10 odborných publikací, které se průřezově zabývají celým oborem EZ (Základní principy ekologického zemědělství, Právní normy a dotační tituly v ekologickém zemědělství, Evropská unie a národní kulturní dědictví, Kontrola a certifikace bioprodukce, Půdní úrodnost, výživa a hnojení rostlin v ekologickém zemědělství, Ochrana rostlin v ekologickém zemědělství, Zahradnictví (pěstování polní zeleniny v ekologickém zemědělství), Chov zvířat v ekologickém zemědělství, Posklizňová úprava, skladování a zpracování rostlinných bioproduktů, Marketing bioprodukce, Šlechtění a hodnocení vhodnosti odrůd pšenice seté (*Triticum aestivum* L.) pro ekologické a low input systémy hospodaření (JU ZF, 2007)
- Ekologické zemědělství (Moudrý, Konvalina, Kalinová, JU ZF, 2007) – učebnice pro studenty vysokých škol zemědělského zaměření
- Konverze na ekologické systémy hospodaření a projektování ekologických farem (JU ZF, 2007) – skripta pro studenty vysokých škol
- Pěstování rostlin v ekologickém zemědělství (JU ZF, 2007) – skripta pro studenty vysokých škol
- Praktická příručka (Bioinstitut, 2007, 2008):
 - 90 argumentů pro ekologické zemědělství
 - Biobrambory – jak ekologicky vypěstovat kvalitní brambory
 - Seznam registrovaných přípravků na ochranu rostlin II.
 - Ochrana révy vinné
- Bulletin ekologického zemědělství č. 28 „PRO-BIO a EZ v roce 2007, FIBL – výzkum a inovace“ – příloha časopisu Farmář (Svaz PRO-BIO, 2007)
- Metodické listy (EPOS, 2007)
- Č. 24 Intenzivní pěstování polní zeleniny
- Č. 25 Pěstování jetelotravních směsek na orné půdě
- Č. 26 Pratotechnika luk a výroba krmiv
- Č. 27 Energetické využití biomasy
- Č. 28 Jak se stát ekologickým zemědělcem
- Č. 29 Přímý marketing pro ekologické zemědělce
- Č. 30 Zakládání a péče o liniové výsadby ovocných dřevin
- Praktický rádce pro hospodaření šetrné k přírodě a krajině (Daphne ČR, 2007)
- Výsevní dny 2008 (Marie Thunová, PRO-BIO, 2007)
- Bioakademie 2007 - Sborník abstraktů (PRO-BIO)
- Bioakademie 2007 - Multimediální CD (PRO-BIO)
- Aktuální stav ekologického zemědělství 2007 (MZe ČR)
- Novela Zákona o EZ č. 242 – Nařízení vlády č. 2092/91 (MZe ČR)
- Instruktažní CD „Ekologické zemědělství – prezentace pro výuku a praxi“ a „Chov hospodářských zvířat v EZ“ (Bioinstitut 2007) určená pro ekologickou výchovu, výuku EZ a vzdělávání pro ekologické zemědělce a informační a vzdělávací centra.
- Ekologické zemědělství Olomouckého kraje (Krajský úřad OL kraje, svaz PRO-BIO, 2007) - česko-anglický přehled ekofarem v Olomouckém kraji
- Najděte si české bio (Svaz PRO-BIO, 2007) – adresář členů svazu PRO-BIO

- Vaříme z biopotravin ve školních jídelnách (EPOS ČR 2007)
- Biozahrada (Hradil, R., PRO-BIO LIGA, 2007) – jak hospodařit v zahradě bez chemie
- Čerstvé biopotraviny na dosah: založte si s přáteli bioklub (Hnutí Duha, 2008)
- Ekologické zemědělství a rozvoj venkova (EPOS ČR, 2008)
- Lištičky na vinici: Program rozvoje venkova a příčiny stagnace bioprodukce (Galén, 2008)
- Marketing pro ekologické zemědělce (EPOS ČR, 2008)
- Zemědělství a krajina: cesty ke vzájemnému souladu (Univerzita Palackého v Olomouci 2008)
- Metodika pro praxi: Nelesní dřevinná vegetace (Bioinstitut, 2008)
- Soubor informačních letáků (2007-2008, Svaz PRO-BIO, Bioinstitut, PRO-BIO LIGA):
 - Ochutnejte biopotraviny, Ekologické zemědělství, příroda a krajina
 - Argumenty pro ekologické zemědělství
 - Ekologické zemědělství a louky, Ekologické zemědělství a ochrana obojživelníků
 - Jak se stát ekozemědělcem, Svaz PRO-BIO (v Aj, Čj)
 - Ekologické zemědělství, příroda a krajina na Janově hoře v Krkonoších
 - Ekologické zemědělství, příroda a krajina v Kateřiních u Příbora
 - Ekologické zemědělství, příroda a krajina pod Králickým Sněžníkem
 - Ekologické zemědělství, příroda a krajina Přemyslovského sedla
 - Ekologické zemědělství, příroda a krajina v údolí Mlýnc v Jistebnické vrchovině

- Soubor informačních letáků k projektu Síť ukázkových farem (EPOS, 2007)
 - Biofarma Sasov
 - Dvůr Ratibořice
- Kalendář ekologického zemědělství 2008 s barevnými fotografiemi ekofarem (Svaz PRO-BIO, 2007)
- Zdravá bio pyramida (ÚZPI, 2007) - propagační leták pro děti a mládež
- Propagační materiály
 - Trička „Žijeme bio“ (PRO-BIO LIGA)

Adresář

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Ústřední pracoviště
Kališnická 4 - 6
130 23 Praha 3
Tel.: +420 222 580 013, +420 283 069 111
Fax: +420 222 580 012
E-mail: aopkcr@nature.cz
www.aopk.cz

ABCERT AG

Lidická 40, 602 00 Brno
Tel.: +420 545 215 899
Fax: +420 545 217 876
E-mail: info@abcert.cz
www.abcert.cz

Bioinstitut o.p.s., Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
Tel.: +420 585 631 182
E-mail: info@bioinstitut.cz
www.bioinstitut.cz

Biokont CZ, s.r.o.

Kotlářská 53, 602 00 Brno
Ing. Roman Rozsypal, CSc.
Tel.: 731471708
Ing. Jan Slavík, tel.: 606 605 728
E-mail: info@biokont.cz
www.biokont.cz

DAPHNE ČR

Institut aplikované ekologie

Husova 45/622
370 05 České Budějovice
Tel.: 385 311 019
E-mail: daphne@daphne.cz
www.daphne.cz

ECEAT CZ – Evropské centrum pro eko-agro turistiku

Radniční 14, 666 01 Tišnov
Tel./Fax: +420 541 235 080
E-mail: info@eceat.cz
www.eceat.cz

Ekococonnect e.V.

Arndtstraße 11, D - 01099 Dresden, Germany
Tel. : +49 (0) 351 / 20 66 172
Fax: +49 (0) 351 / 20 66 174
E-mail : info@ekoconnect.org
www.ekoconnect.org

EPOS – Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR

Kotlářská 53
602 00 Brno
Tel.: +420 549 213 563
E-mail: epos@eposcr.cz
www.eposcr.cz

FOA ČR – Nadační fond pro ekologické zemědělství

K Netlukám 957
104 00 Praha 10
Tel.: +420 603 702 910
E-mail: tomas.zidek@foa.cz
www.foa.cz

Green Marketing

Vinohradská 261
664 34 Moravské Knínice
Tel.: +420 541 263 456
Fax: +420 541 264 037
E-mail: tom@greenmarketing.cz
www.greenmarketing.cz

Hnutí DUHA

Bratislavská 31, 602 00 Brno
Tel.: +420 545 214 431
Fax: +420 545 214 429
E-mail: info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

KEZ o.p.s.

Kontrola ekologického zemědělství

Poděbradova 909, 537 01 Chrudim
Tel., fax: +420 469 622 249
+420 469 625 027
E-mail: kez@kez.cz
www.kez.cz

LEA o.s., Liga ekologických alternativ

Chlumova 17, 130 00 Praha 3
Tel.: +420 222 782 315
+420 606 453 892
E-mail: lea@ecn.cz, lea2@ecn.cz
www.lea.ecn.cz

LIBERA - Sdružení ekologického zemědělství

Vajdova 1/1029
102 00 Praha 10

MZe – Ministerstvo zemědělství

Odbor ekologického zemědělství a obnovitelných zdrojů energie

Ing. Martin Leibl Ph.D.
E-mail: Martin.Leibl@mze.cz
Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Tel.: +420 221 812 056
Fax: +420 221 812 165
www.mze.cz

MŽP ČR – Ministerstvo životního prostředí ČR

Odbor péče o krajinu

Oddělení koncepcí a koordinace programů

Ing. Eva Potočiarová
E-mail: Eva.Potociarova@mzp.cz
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Tel.: +420 267 121 111
Fax: +420 267 310 308
www.mzp.cz

Nadace na ochranu zvířat

Pacovská 13, 140 00 Praha 4
Tel.: +420 222 135 460
Fax: +420 222 135 461
E-mail: nadace@ochranazvirat.cz
www.ochranazvirat.cz

PRO-BIO Klub výrobců a finalizátorů biopotravin

Ing. Josef Šourek
468 46 Plavy u Tanvaldu
Tel.: +420 602 169 213
E-mail: josef_sourek@mybox.cz

PRO-BIO LIGA ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství

INFOCENTRUM PRO-BIO LIGY
SEV Toulcův dvůr, Kubatova 1/32,
102 00 Praha 10
Tel.: + 420 272 660 501
E-mail: info@biospotrebitel.cz,
www.biospotrebitel.cz

PRO-BIO prodej a marketing biopotravin

Mgr. Pavlína Samsonová
Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
Tel.: 585 631 179
Tel.: 776 305 605
E-mail: p.samsonova@seznam.cz

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Nemocniční 53, 787 01 Šumperk
Tel.: +420 583 216 609
E-mail: pro-bio@pro-bio.cz
www.pro-bio.cz

Svaz integrované produkce hroznů a vína

Tuřanka 115, 627 32 Brno
Tel.: +420548183017
Fax: +420548183017
E-mail: info@siphv.eu
www.siphv.artemon.cz

ÚKZUZ ČR – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Hroznová 2, 656 06 Brno
Tel.: +420 543 548 111
E-mail: podatelna@ukzuz.cz
www.ukzuz.cz

ÚZEI ČR – Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Slezská 7
20 56 Praha 2
Tel.: +420 227 010 111
Fax: +420 227 010 114
www.uzpi.cz

ZERA - Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s.

V. Nezvala 977
675 71 Náměšť nad Oslavou
Tel.: +420 568 620 070
Fax: +420 568 620 547
E-mail: info@zeraagency.eu
www.zeraagency.eu

